

VOICES OF DEFENDERS vol.2

ЗБІРКА
ВОЛОНТЕРСЬКИХ НОВЕЛ

VOICES OF DEFENDERS

VOLUME 2

ЗБІРКА ВОЛОНТЕРСЬКИХ НОВЕЛ

Львів
2026

Voices of Defenders. Volume 2. Збірка волонтерських новел;
упор. Григорій Семенчук — Львів: Видавництво 333, 2026. — 152 с.

ISBN 978-617-8056-78-0

Про що можуть розповісти військові волонтери? Яка їхня основна властивість? Чого найціннішого можна навчитися від них?

На наш погляд, це — **надія**.

Те, що дає сили не опустити рук, не впасти у відчай, а продовжувати свою роботу. Навіть якщо ніхто не бачить і не дякує. Навіть без підтримки і дуже часто всупереч державній і армійській бюрократії. Навіть коли вже не залишилось сил. Навіть коли всім іншим байдуже. Навіть коли твої найближчі, для котрих ти волонтерив, гинуть. Збирати себе заново, щоб підтримувати інших захисників і наближати перемогу.

Це здатність не забувати мету і передавати мрію про майбутній кращий світ.

Так, як передається світло.

Проект “Voices of Defenders”
здійснюють команди YMCA Lviv
та KFUM og KFUK i Danmark
за фінансування CISU
(Civil Society in Development) Данії.

Усі права застережено.

Літературно-художнє видання

Анастасія Плоха, Анна Вдовиковська, Антоніна Новікова,
Володимир Притула, Максим Будзан, Марія Кісіль,
Наталія Присяжнюк, Саша Луцак, Софія Козлова,
Христина Коропецька.

Voices of Defenders

Volume 2

Збірка волонтерських новел

Упорядник та редактор Григорій Семенчук

Дизайн та верстка Олег Мазепа

Коректура Анна-Марія Козак

Фото обкладинки Назарій Савонік

Формат 60х90/16

Друк офсетний. Папір крейдований.

Наклад 1000 прим.

Видавець Видавництво 333 (ФОП Кордоба Б.Ю.)

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК № 7297 від 26.03.2021 року.

© Видавництво 333, 2026

© Анастасія Плоха, Анна Вдовиковська, Антоніна Новікова,
Володимир Притула, Максим Будзан, Марія Кісіль,
Наталія Присяжнюк, Саша Луцак, Софія Козлова,
Христина Коропецька. 2026

© Олександра Басараб, фото, 2026

© Роман Ярощук, малюнок, 2026

© Олег Мазепа, дизайн, 2026

ISBN 978-617-8056-78-0

ПЕРЕДМОВА АНДРІЙ ЛЮБКА	5 - 8
АНАСТАСІЯ ПЛОХА ОБІЙМИ	11 - 26
АННА ВДОВИКОВСЬКА ЯК Я ЗУСТРІЛА ВАШОГО ДІДА	27 - 38
АНТОНІНА НОВІКОВА НІЧ НА СКЛАДІ	39 - 50
ВОЛОДИМИР ПРИТУЛА 16 ГОДИН ДО СЕБЕ	51 - 64
МАКСИМ БУДЗАН ТРАЄКТОРІЇ ВІЙНИ	65 - 78
МАРІЯ КІСІЛЬ МІСТА	79 - 90
НАТАЛІЯ ПРИСЯЖНЮК ПОРУЧ	91 - 104
САША ЛУЦАК ДОРОГАМИ СТАМБУЛА	105 - 124
СОФІЯ КОЗЛОВА ЧОМУ НА ВАНТАЖНИХ ВІДДІЛЕННЯХ	
ВЗИМКУ ТАК БАГАТО ШИН?	125 - 136
ХРИСТИНА КОРОПЕЦЬКА ВЕЛИКІ І МАЛЕНЬКІ	
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	137 - 150

Найважливіше питання про волонтерство я почув у травні 2022 року:

— А чому ви це робите?

Поставила його німецька журналістка, яка приїхала в Ужгород і робила репортаж про допомогу з тилового міста на фронт. То був ще той фантазмагоричний час, коли західні журналісти навіть в Ужгород приїздили з приватною охороною і завжди в своєму автомобілі возили бронезилет із шоломом.

Але її питання, на відміну від охорони й броні, не було кумедним. Навпаки — жінка всіляко демонструвала емпатію, захоплення нашою роботою і прагнула розказати німцям про силу й згуртованість українців під час страшної війни.

Зрештою, вона не спитала «Для чого ви це робите?», бо потрібність швидкої допомоги для військових на фронті була для неї зрозумілою. Зате спитала «Чому?» і цим питанням легко мене покачувала — я про таке ніколи не замислювався.

«Ви б могли написати листа до Міністерства оборони й вказати на нестачу автомобілів у підрозділі, якщо самі вояки зайняті на фронті і часу зайнятися бюрократичною процедурою не мають», — пояснила своє запитання журналістка.

Питання було достойне Оскара, але саме тієї миті я цього ще не усвідомлював. Треба було ще кілька років погарувати волонтером, зібрати десятки мільйонів гривень і шістдесят разів самому з'їздити на фронт, щоб зрозуміти — питання «чому» є абсолютно ключовим.

Адже можна гасити пожежу і бігати біля неї з відром, а можна — взявши до уваги екзистенційний масштаб пожежі — розробити стратегію, розрахувати витрати, запланувати закупівлі техніки для пожежогасіння, збудувати інженерні споруди для забезпечення водою.

Одне не виключає інше, і хоч у травні 22-го ніхто з нас не думав, що війна триватиме ще багато років, та німкеня мала рацію. Бігати з відром важливо й романтично, але для перемоги потрібно також дбати про дизайнування процесів, оптимізувати ресурси й

робити ставку на зростання ефективності. Умовно кажучи, займається державним будівництвом, створювати не поодинокі спалахи, а системну підтримку.

Як показав час, ми впоралися з цим завданням — частина активних громадян з перших днів вторгнення долучилася до війська, частина зайнялася волонтерством на місцях, частина поступово інтегрувалася у державні структури чи оборонний сектор, а в сумі все це забезпечило Україні запас міцності.

Власне кажучи, це і є важливим феноменом, який мало розуміють у світі і лише трохи краще усвідомлюють в самій Україні. Український волонтерський рух — не тільки його невеликий «гуманітарний» напрям, а увесь рух у сукупності — є унікальним для нашої атомізованої епохи.

Війна розбудила українське суспільство і змусила збудувати широку народну стіну захисту. У роботу на захист країни миттєво включилися люди, які з точки зору логіки не мали б опинитися в цьому секторі — не скажу «випадкові», але добре пам'ятаю когнітивний дисонанс, що виникав у голові іноземців, які знайомилися з українськими волонтерами.

Чому ви купуєте пікапи для української армії, якщо могли б сконцентруватися на писанні важливих текстів для західних ЗМІ або створенні патріотичних віршів, що можуть піднімати бойовий дух? Чому ви розливаєте коктейлі Молотова в парку, якщо ваш дім за тисячу кілометрів від фронту? Чому ви збираєте на турнікети для війська, якщо з вашої родини чи найближчого оточення ніхто в армії не служить? Чому ви зустрічаєте людей на вокзалі й чистите картоплю на волонтерській кухні, якщо раніше взагалі ніколи не займалися громадською активністю?

Сотні таких «чому?» було звернено до нас у перші місяці війни, коли західні спостерігачі розгублено спостерігали за тим, як ефективно самоорганізувалося українське суспільство. Ззовні це нагадувало мурашник — хаотичний, шумний, без центру управління. Але саме тому він працював.

При цьому західні гості аж ніяк не відкидали ідею згуртованості умовного громадянського суспільства — але своїм навченим оком шукали навколо якихось «професійних» активістів і структурований волонтерський рух, в той час як левову частину роботи робили «випадкові» й абсолютно непідготовлені до цієї роботи люди.

Як це так, що ви щось робите, а у вас немає зареєстрованої благодійної організації чи юридичної особи? Яким чином вам вдалося організувати безкоштовну доставку тепловізорів через три країни, якщо іноземними мовами ви не володієте і в цих країнах ніколи не були? Хто вам дозволив сісти за кермо великої карети швидкої допомоги, якщо у вас навіть відповідної категорії у водійських правах немає? В сенсі — вперше?! В сенсі — щось вигадаємо?!

У всіх аналітичних рапортах, підготовлених за багатомільйонні бюджети, йшлося про те, що громадянське суспільство в Україні кволе й малочисельне, слабо залучене до ухвалення рішень та формування політик, демотивоване й аморфне. А тут раптом з'являється якийсь Іван — у брудному костюмі, без освіти, який не те що не зареєстрований як волонтер, а навіть як ФОП не зареєстрований — і за кілька днів по приватних гаражах вибудовує цілу систему безкоштовного ремонту автовок для фронту. Підстав для цього й попередніх причин нема, за все життя у громадській роботі поміченим не був, навіть на вибори не ходив; освіти немає, документів немає, банківських рахунків немає, а результат роботи — є, і ого-го який! Шок...

Для нас усе це самоочевидне і звичне, натомість на Заході ця тема геть не досліджена. Звідси й чимало проблем, які з роками війни лише набирають ваги: за кордоном, навіть серед наших найщиріших партнерів, наростає втома і роздратування. Мовляв, скільки ми ще будемо фінансувати Україну, як довго будемо їм допомагати, якщо і в самих проблем вистачає?

Таких голосів було би менше, якби на Заході знали про справжній розмах волонтерського руху в Україні. Якби усвідомлювали, яку неймовірну суму для підтримки армії протягом цих років задонеїтили самі українці. Якби знали приклад, коли бідна пенсіонерка зі своєї скромної пенсії щомісяця перераховує «на армію» 500 гривень і жодного разу сама не спитала себе «чому?»

Ми вистояли, стоїмо і перемаємо, бо ніхто з нас не ставив собі питання — чому? Те, що ми робили й робимо, робилося відрухово, інстинктивно, рішення ухвалювалося блискавично, під впливом емоцій і дечого значно важливішого — совісті. Бо було соромно нічого не робити в такий страшний момент. Бо якби ми мислили лише раціонально — то давно б уже капітулювали. Бо у всьому цьому йдеться не так про громадянську свідомість, як про елементарну культуру й етику. Бо ми просто не могли інакше.

Про цей феномен українського волонтерства треба розповідати за кордоном і в самій Україні. Це одна з наших суперсил, хоч ми цього досі й не усвідомили. У цьому й цінність цієї збірки — розповідей від першої особи, історій зсередини гігантського людського мурашника, який попри свою позірну хаотичність виявився настільки ефективним. Мурахи маленькі, але прудконогі і працьовиті. Часто анонімні й схожі на інших, але в кожній з мурах — своя неповторна і водночас типова історія. Разом вони творять геніальне утворення — мурашник. Країну.

Будзан розповідає про досить типовий шлях від волонтерства через вигорання до військової служби. Коропецька в дуже експресіоністичній манері доносить думку про павутиння зв'язків (чи судин?). Притула згадує про те, від чого пришвидшується серцебиття кожного волонтера — типове меню на заправці в дорозі на схід. Новікова малює словами картину про тиху, нудну, але ефективну працю на складі. Плоха пише про просте, але робить це так, що її хочеться обійняти. Козлова додає до мозаїки атмосферу бітниківського райду на старому корчі. Кісіль пише не лише про Покровськ, але про кожне втрачене й знищене місто, яке залишилося жити у нашій пам'яті. З Вдовиковською хочеться усміхнутися і співпереживати цю милу романтичну історію, закручену на серпантинах долі. Хочеться вірити, що Присяжнюк ще потрапить на концерт «Бумбокса» у Каланчаку. Луцак пише про руїни, але також про найважливіший (від)будівельний матеріал — людську дружбу.

Всі ці тексти прості, буденні й дуже людяні. Вони про нас — українців, які будують свою країну з самого низу, з найбільш простих і непафосних цеглинок. І так, читаючи ці тексти, хочеться говорити — «ми», бо бачиш і впізнаєш у них себе.

Ми звичайні і цілком випадкові люди, але в нас є одна суперсила — нам не байдуже. І ми не питаємо себе — чому? Ми навіть «як?» не питаємо.

Ми — робимо.

Андрій Любка,
письменник, волонтер, військовослужбовець

ЗБІРКА ВОЛОНТЕРСЬКИХ НОВЕЛ

VOICES OF
DEFENDERS VOL.2

ОБІЙМИ

Анастасія Плоха

Анастасія Плоха

29 років

Народилася в м. Кам'янське, Дніпропетровська область, зараз живе в Києві. Займається відбудовою будинків після масштабних ракетних обстрілів, є адаптивною тренеркою-волонтеркою на ветеранських спортивних змаганнях Invictus Games, плете маскувальні сітки та організовує великі збори на підтримку Сил оборони.

Освіта:

Навчалася на історичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

До повномасштабного вторгнення:

Працювала тренеркою з функціонального та відновлювального руху, подорожувала світом — від океанів до гір на різних континентах.

Захоплювалася бігом на довгі дистанції й пробігла свої перші півмарафони. Долучалася до міжнародних освітніх і культурних студентських обмінів, щоб інтегрувати цей досвід в Україні.

Улюблені підопічні підрозділи:

Завдячую і допомагаю всім підрозділам, в яких мої рідні люди, які потребують підтримки.

Найчастіші запити:

Дрони (Mavic, FPV), РЕБи, автомобілі, транспорт для евакуації, ремонт і комплектуючі до техніки. Також допомога руками під час відбудови зруйнованих будинків.

Найнесподіваніший запит:

Терміновий список речей від мого чоловіка-військового для нього і його побратимів після того, як їхнє авто було знищене під час ворожого обстрілу. Кожну позицію зі списку я гуглила і вивчила багато нових слів.

В той день я зрозуміла, що я ще і зірку з неба зможу докласти в посылку, аби все пошвидше було у воїнів. Наступного дня всі речі були в Бахмуті.

Найкумедніший волонтерський випадок:

Перші три свої толоки неправильно вдягала робочі рукавиці і переконувала всіх, що всім треба переодягати!

Згадувала англійську аби поспілкуватись з іноземними волонтерами, а вони мені відповідали вивченою українською!

Зараз:

Працює тренеркою з руху та реабілітації, допомагаючи військовим і ветеранам відновлюватися після травм. Продовжує розвиватися як адаптивна тренерка, а волонтерство стало невід'ємною частиною її життя.

Анастасія вже пробігла два марафони (42 км). Подорожує, поєднуючи поїздки з волонтерством і можливістю розповідати світу про війну в Україні.

Як і чому почала писати:

Для мене письмо — це терапія. Пишу, бо є про кого і про що. І глибоко вірю, що історії мають бути написані, щоб вони жили.

Улюблені книги | музика | фільми:

«Маленький принц» Антуана де Сент-Екзюпері. Можна перечитувати хоч щодня і щоразу знаходити для себе нові, життєво необхідні нагадування.

Що дає сили продовжувати:

Страх байдужого суспільства і віра в неймовірне непоборне світло людей.

Обійми. Таке крихітне слово, яке може вмістити так багато сенсів. Така малесенька дія з базових налаштувань людини, а має таке величезне значення. Такий легенький рух, який може буквально сильно зігріти. Зігріти серце, огортаючи його підтримкою і турботою. Дієвий пластир від ран будь-якого ступеня важкості. Перша невідкладна допомога. Базова необхідна навичка людини.

З найріднішими. З незнайомцями. Найбільш очікувані. Раптові. Сусідні. На іншому континенті. На вокзалі. Вдома. Біля зруйнованого дому. З любов'ю. З вдячністю. Зі співчуттям. Міцні. Безсилі. З надією. З довірою. Зі сльозами на плечі. Уявні. З готовністю тримати. Військові. Волонтерські. Людяні. Твої. Мої.

У кожного точно є спогад про свої особливі обійми.
Зупиніться на цьому рядку і згадайте такі.

Кожен мій досвід волонтерства — про такі особливі обійми. Дуже різні, але від тої різноманітності — ще особливіші. **Інколи мені здається, що обіймами можна допомогти більше, ніж будь-чим іншим.** Допомогти і отримати допомогу навзаєм. **Допомогу вірити, що поки є такі обійми, є непоборна сила людяності.**

Вперше я познайомилась з паном Миколою в квітні 2024 року. Поки з групою волонтерів шукали потрібний номер будинку, серце вже звично стискалось від того, що бачиш навколо. Праворуч від зупинки — випалений ворожим снарядом чорний порожній багатоквартирний будинок, ніби зі смертельною раною в грудях. Ліворуч від зупинки — паркани з багаточисельними дірами від уламків. Ці паркани ніби бронезилети. Але жоден бронезилет не врятує від раптових російських снарядів великого калібру.

По той бік паркану пробиваються білі квітучі дерева яблуні. Здається, з-за таких парканів ці дерева квітнуть ще життєствердніше. Огорожа відкрита, нас чекають. Маємо запит і сьогодні наша допомога необхідна тут. Від самого входу на подвір'я помічаю, як квітнуть обережно висаджені і бездоганно доглянуті ряди жовтогарячих спраглих тюльпанів. Відводжу погляд від тюльпанів і далі бачу руїни. Це був будинок пана Миколи, який він власноруч збу-

дував приблизно 50 років тому. Позаду руїн — затишна невеличка тепличка і величезний город на пагорбі, з якого відкривається неймовірний краєвид місцевості. Подув теплий вітер, і скроню пригріло ніжне весняне сонечко. Одразу вдихаєш спогад з дитинства, де ти безтурботно бігаєш босоніж по бабусиному городу в селі, який так само за будинком на пагорбі.

Почувши нас, виходить пан Микола. Усміхнений, сивий дорослий чоловік, з виразно добрими очима, в картатій сорочці, з маленьким песиком на руках.

— Заходьте, заходьте! Доброго ранку! Ого скільки сьогодні помічників! — пан Микола сором'язливо починає розповідати, що маємо зробити за день. Одразу відчутно, що йому незручно приймати допомогу. Поки ми перевдягаємось, підписуємо ознайомлення з правилами безпеки, розбираємо інструменти — пан Микола вже з лопатою в руках жваво наповнив розбитою цеглою цілу тачку.

Гостомель став одним з перших селищ Київської області, до якого вдерлись росіяни 24 лютого 2022 року. Гостомель першим відчув на собі жорстокість і злочини окупантів. До середини березня росіяни блокували можливість евакуації і надання будь-якої гуманітарної допомоги цивільному населенню в Гостомелі, нищили все на своєму шляху і вбивали тих, хто намагався чинити спротив. Це розповідь мені згодом пан Микола, згадуючи, як принципово не дасть води загарбникам, коли ті прийшли на його подвір'я, розуміючи, що може бути за це вбитий. Згадає, що росіян дуже здивує його звичайнісінька вулична вбиральня біля того городу на пагорбі і він не стримається і питає: «Боже, з якого ви лісу?». На щастя, більше росіяни до господаря на подвір'я не заходили. Але одним березневим ранком ворожий снаряд поцілів точнісінько в будинок пана Миколи. Пан Микола за декілька хвилин до того, ніби щось передчуваючи, спустився у свій льох. Пан Микола весь час окупації, битви за Гостомель і після звільнення територій лишається у селищі, бо тут його дім. Дім, який зруйнували, але який все одно завжди лишатиметься домом.

Той цілий день нашого волонтерства пан Микола працював на об'єкті разом з нами, турботливо беручи на себе фізично найважчу роботу. Пану Миколі 87 років. Щодня о 7-й ранку він вже на

цьому фундаменті. Того дня на тому фундаменті з нами були син пана Миколи, онук і правнук. 4 покоління одночасно розбирають наслідки окупації. Для того, аби мати можливість збудувати новий будинок, необхідно розібрати зруйнований. Цеглинку за цеглинкою. До самого фундаменту.

Розбираючи цеглинки, між жвавими розмовами про все на світі, я спитаю пана Миколу, яка у нього є мрія? Від неочікуваності такого запитання, пан Микола щиро засміється і перепитає:

— Мрія? Ну яка мрія..

— Ну так, у кожного обов'язково має бути мрія. Яка у вас є мрія? — продовжу я, ніби не знаючи, що це найскладніше запитання з усіх можливих.

— Спокійно вмерти, — дивиться прямо в душу і посміхається втомленою посмішкою.

Я не очікувала почути, що можна мріяти просто спокійно вмерти. Але розумію, що ця мрія народжена досвідом, який довелося пройти пану Миколі. Приховую, як глибоко мене торкнув цей діалог, посміхаюсь і продовжую до пана Миколи:

— Треба тоді придумати зараз ще одну мрію!

Пан Микола дивиться на мене своїми добрими очима і відповідає:

— Ще мрію мати сили побудувати новий будинок. І нарешті вже відпочити.

Обіймаю пана Миколу, ніби намагаючись додати йому тих сил і бажаного відпочинку одночасно. Говорю, що тепер це і моя мрія. Знаю, що це мрія багатьох волонтерів, які тут зараз пліч-о-пліч зі мною. А якщо так багато людей мріють про щось в одному напрямку і роблять щоденні дії, то така мрія точно має здійснюватись.

Йдемо на літню кухню на обід, пан Микола розігріває борщ, який вчора власноруч зварив з розрахунку на всіх волонтерів. Вчорашній настояний домашній борщ після плідної роботи — найсмачніший завжди!

Кличе з собою у льох, дістає звідти вишневий холодненький компот:

— Це ще з довоєнних часів вцілів!

Для себе з поняттям «волонтер», мабуть, найближче я познайомилась на цих спільних толоках з відбудови у Київській області з початку 2023 року разом з волонтерами організації Brave to Rebuild/Сміливі відновлювати. Гостомель, Горенка, Буча, Ірпінь, Мощун — в кожному з цих селищ я маю в пам'яті адреси пошкоджених або повністю зруйнованих будинків, які ми командами волонтерів щовихідних розбирали цеглинка за цеглинкою і допомагали збудувати нові фундаменти. Я пам'ятаю кожного господаря чи господиню такого будинку і маю спогад про особливі обійми, які дають сили триматись по обидві сторони. Пам'ятаю кожного волонтера, з яким передавали ті цеглинки ланцюжком, відшукували серед завалів і зберігали для господарів чайні сервізи й інші коштовні сердцю речі, сортували деревину, яку можна використати на побудову нового притулку для психіків з Донецької області і згодом побудували той притулок, лагодили зруйновані дахи, вікна і паркани, вчили разом українські слова, тому що величезна кількість іноземців з різних найвіддаленіших країн долучались до волонтерської допомоги і, звісно, ділили обідній традиційний борщ.

Пам'ятаю щоразу дорогу з Києва, зруйнований росіянами Ірпінський міст, після якого починаються сильно поранені будинки, біля яких люди, які завзято намагаються їх зцілити. Кожного разу, їдучи цією дорогою, пробиває на сльози настільки, що хочеться зупинити час, вийти з маршрутки, обійняти той величезний зруйнований росіянами міст, закрити своїми обіймами всі дірки поранених будинків і загоїти всі ті невидимі рани незнайомих, але таких рідних, людей. Але цією ж дорогою завжди знаєш, що зараз за парканом виднітимуться неймовірної краси квітучі дерева, бездоганно доглянуті квіти перед будинком, якого немає, і зустрічатимуть усміхнені вдячні господарі з завжди відкритими дверима й обіймами.

У липні 2024 року буде черговий жорстокий масований ракетний обстріл Києва. Тоді російські військові скерували ракети в дитячу лікарню Охматдит. А ще в десятки житлових будин-

ків у різних районах мого міста. З часом до таких постійних нічних жакливих обстрілів починаєш звикати, але на ранок відмінєш всі власні плани заради плану допомогти тим, кому ця допомога зараз найнеобхідніша. Іду в один з районів Києва, знаючи, що там зараз потрібні руки волонтерів. Дивлюсь на зруйнований російською ракетою дитячий садок і десятки пошкоджених багатоквартирних під'їздів навколо. Оцінюю об'єм необхідної допомоги і придивляюсь до людей. Під ногами, жакливо ріжучий по серцю, звук розбитого скла. Обертаюсь і бачу знайомі очі. Це мої волонтери зі Сміливих. Ті, з якими відбудовували будинок пана Миколи. І ще десятки інших будинків у Київській області. **Обійми. Після найтемніших і найстрашніших ночей, я знаю, що на ранок будуть ці обійми волонтерів, які здатні заглушити звук розбитого ріжучого скла під ногами і в серці.** Ми зустрічаємось після кожного нічного ракетного обстрілу Києва допомагати усунути жакливі наслідки і щоразу обіцяємо одне одному зустрітись за якогось іншого приводу. Вдягаємо захисний одяг, підписуємо правила безпеки, розбираємо необхідні інструменти і розходимося по квартирах допомагати.

В той день ми допомогли літній милій парі винести віконні рами і залишки їхнього балкона, який було критично пошкоджено вибуховою хвилею. А з квартири напроти врятували рибок в тріснутому акваріумі. В наступній квартирі не вдалось врятувати згорілі книги. Через вибите вікно у дитячому садочку видно навчальну дошку і напис на ній: «Що ти зараз відчуваєш?»

Що ти зараз відчуваєш?

— Чому ти зараз тут? — знайомлячись, питаю кожного волонтера, з яким допомагаю на об'єктах пліч-о-пліч.

Мені дійсно дуже цікаво зрозуміти цей феномен волонтера. Що об'єднує 12-річного Матвія з голубими очима, який приховує від батьків, що їздить у сусідній район допомагати, і 67-річного Ендрю зі штату Огайо, який переїхав жити в Київ на початку повномасштабного вторгнення, аби допомагати на постійній основі українцям? Що об'єднує Олю з Херсона, Юлю з Харкова й Олену з Донецька, які розбирають цеглинки будинку пана Миколи? Що об'єднує Адама зі штату Флорида, Мет'ю з Австралії, Ентоні з Уругваю, Таню з Гонконгу і Ектора з Іспанії, які на толоках спілкуються зі мною українською мовою, хоча це не їхня рідна мова.

Серце. Внутрішнє — «не можу інакше».

— Відчуваю, що маю зараз бути тут і допомагати тим, чим можу. Обираю бути на стороні світла і не можу лишатись осторонь.

Такою буде відповідь.

Заради цікавості спитайте будь-якого волонтера, якого зустрінете.

Волонтери — це люди особливої матерії, які діями гартують в собі найбільш людяні чесноти, інколи навіть не усвідомлюючи того. Просто діють від свого великого доброго небайдужого серця. Волонтерські досвіди познайомили мене з величезною кількістю таких. Яке щастя зустрітись з такими людьми за цього життя, діяти разом пліч-о-пліч і примножувати непоборне світло.

Лютий 2025 року. Стою на іншому континенті приблизно на відстані 8400 км від рідного Києва. Вдихаю прохолодне ранкове сніжне повітря, слухаючи легенькі хвилі океану, які безтурботно колихаються в обіймах гір. Ловлю себе на думці, наскільки ми всі забули, що таке спокій і тиша.

Тримаю в руках офіційну акредитацію: Anastasiia. Ukraine. Volunteer. Sport Team. Після багатьох етапів мене відібрано у міжнародну команду волонтерів Invictus Games/Irри Нескорених, які цього року проходять у Ванкувері, Канада.

Ігри Нескорених — це найбільш ціннісно глибока ініціатива з відновлення та повернення до життя військових і ветеранів через спорт. Це подія світового масштабу, і я одна з багатьох дотичних помічників у цьому. Я хочу доторкнутись до неповторного досвіду, який може допомагати українським військовим і ветеранам у поверненні до життя після видимих та невидимих травм. Я хочу бути відчутною підтримкою і допомогою тим, хто захищав мою свободу і моє життя. На той момент ще не здогадуюсь, але і тут я відчую багато тих самих особливих обіймів.

Першою мене зустріне Дженні, якій просто необхідно перевірити мій паспорт для реєстрації:

— Ukraine? Did you come from Ukraine?

З цими словами, мила літня жіночка, канадійка Дженні, підхопиться зі свого стільця, оббіжить свій стіл і схопить мене в **обійми**. Міцно триматиме і скаже, що вона читає новини і знає, як у нас зараз. Скаже, що вболіває за українську збірну, тільки щоб я нікому цього не розповідала. Повторюватиме десятки разів, в якому вона захваті від боротьби і сили духу українців, подякує, що я приїхала аж з Києва, аби бути частинкою допомоги Ігор Нескорених.

Далі в моїй пам'яті обійми Слави — ветерана, учасника нашої збірної. Слава випадково мене перестріне в спортивному залі перед тренуванням з регбі на кріслах колісних. Зрозумію, що Славу щось турбує, і запитаю, чи можу я чимось допомогти.

— Фух, нарешті українська рідна мова! Мені необхідно знайти лікаря і пояснити йому, що треба підкрутити протез, бо щось геть розхитався і сильно натирає. Зможеш таке сказати англійською? Бо я старий, англійську мову зараз вчу, але такого ще сказати не зможу.

Виходимо від лікаря, і Слава робить декілька різних рухів, тестуючи опору:

— Що б я без тебе робив! Я аж по-іншому йти став, то, мабуть, на лижах розхитав вчора! — вчора Слава змагався на адаптивних лижах, на які вперше в житті встав пару місяців тому. — А треба ж за онуком встигати бігати після змагань. Я такий тобі вдячний за допомогу!

Поки вертатимемось у тренувальну залу, Слава розкаже, що родом з Дніпра, і з'ясується, що ми з ним земляки. Розкаже, що долучився до війська добровільно з першого дня повномасштабного вторгнення, хоча за віком вже не підлягав мобілізації. «Я пішов захищати і боронити своє, не зміг лишитись осторонь». Поранення Слава отримає під час виконання бойового завдання в Донецькій області. Поділиться, що більш за все його серце співає, коли він фотографує птахів. В'ячеслав професійно цим займався до повномасштабного вторгнення. Скаже, що дуже мріє одного дня повернутись до цієї справи. Дістане телефон і покаже мені з десятків неймовірно гарних фотографій найрізноманітніших птахів:

— Це всі з нашого регіону! Оця моя найулюбленіша, — показує мені фотографію величезного сокола. — Я за ним полював з фотоапаратом понад 5 годин, щоб так зловити.

Засукує рукав і показує передпліччя, на якому татуювання: там цей сокіл з широко розправленими крилами над тризубом і над полями пшениці, ніби оберігаючи і захищаючи найцінніше.

— Це з мого фото цього сокола мені малювали татуювання. Хочеш, я надішлю тобі це фото і ти собі такого зробиш?

Наступного дня змагання з плавання. Моїм завданням буде асистувати атлетів усіх 25-ти збірних під час запливів. Тобто я маю закріплену змагальну доріжку, бачу стартуючого атлета і за час, поки він пливе свою дистанцію, маю донести його особисті речі (протези або крісло колісне) до іншої сторони басейну та допомогти безпечно і комфортно вилізти з басейну, передавши ці речі.

Бачу на своїй доріжці дуже великий протез і на ньому синьо-жовті стікери, але через накопичену втому не сильно звертаю на стікери увагу. Обережно беру протез і швидким кроком рухаюсь до іншої сторони басейну. Бачу, що мій атлет фінішує першим у цьому запливі. Щиро радію. Атлет швидко самотійно вилазить з басейну, я вже відпрацьовано подаю протез і питаю, чи потрібна моя допомога. Починаю його вітати з чудовим результатом англійською і через втому не розумію акцент, з яким він мені відповідає.

Чемпіоном того запливу в той день виявився ветеран Артур. Ми перетинались з ним пару днів тому на змаганнях з регбі на кріслах колісних. Він знімає окуляри для плавання і сміється, бо я не розчула українську мову і продовжувала вітати Артура англійською. Набігли журналісти і фотографи, аби сфотографувати чемпіона одразу після фінішу. Артур звернеться до них англійською і скаже сфотографувати нас разом, додаючи, що допомога волонтерів — це допомога у перемогах. **Обійме мене обіймами переможця.**

Повномасштабна війна триває вже занадто довго, тому я можу згадати ще безліч досвідів волонтерства й обіймів. **Досвіди волонтерства, як і особливі обійми — добровільні, від найщирішого поклику серця, завжди непередбачувані і без очікувань отримати щось навзаєм.**

Але ці досвіди волонтерства, як і особливі обійми — ніби найглибша вдячність, завжди дарують незгасне тепло у серці, незламну віру і непоборну силу, які рухають продовжувати.

ЗБІРКА ВОЛОНТЕРСЬКИХ НОВЕЛ

VOICES OF
DEFENDERS VOL.2

ЯК Я ЗУСТРІЛА ВАШОГО ДІДА

Анна Вдови́ковська

Анна Вдовиковська

29 років

Народилася та живе у Львові.

Є запит на медицину — закриваю, так само як і на оптику, детектори та інше залізниччя. Але основна моя спеціалізація — військовий радіозв'язок.

Освіта:

КНУТКТ ім. І. Карпенка-Карого, театрознавство і театральна критика.

До повномасштабного вторгнення:

Була музиканткою, розписувала стіни, створювала вітражні прикраси.

Улюблені підопічні підрозділи:

Страшенно люблю підрозділ мого чоловіка — вони служать у 72-й бригаді, та й усіх, насправді, люблю... Але особливе місце в моєму серці займають мої «першенькі»: айдарівці із «Загону ім. Боба Марлі» і тепер уже розформований батальйон УНСО, з якими я працювала з 2014 року.

Найчастіші запити:

Радєйки, акуми, зовнішні антени, які ненавиджу всім серцем. А тепер стає все більше запитів на перехоплювачі сигналу БПЛА і, звісно ж, РЕБи.

Найнесподіваніший запит:

Тихцем вивезти бійця із ймовірним сепсисом з медичного закладу, де до нього недбало ставилися, і доставити його до відділення швидкої допомоги. Ми це зробили.

Найкумедніший волонтерський випадок:

Якраз планувала подавати на розлучення і мені потрібно було якось поставити крапку в тих стосунках. Тож вирішила здати обручку в ломбард і купити розгрузки. Але в ломбардах пропонували якісь смішні гроші, тож я вирішила просто навмисно втопити той перстень у річці. І ось виходжу на свій улюблений міст, стаю на

нижнє перило, трішки плачу... Аж тут пише побратуня зі 125-ї бригади, просить якнайшвидше передати теплак. Відписую йому: «Дай мені 10 хвилин — я втоплю обручку в річці і скину тобі телефон подружки. Але ти їй зараз не дзвони, вона народжує». Сказати, що чувак обалдів від життя, — нічого не сказати. І ось я далі стою на тому перилі, від сліз і сміху легонько пускаю бульки носом, цілую перстень, кидаю його у воду і швидко пензлюю на склад, бо треба пакувати посилки...

Пізніше розповіла цю історію kobіті, яка в той момент народжувала. Вона відповіла, що, тю, можна було б і подзвонити їй за той теплак хоч негайно. Така ж дивна, як і всі ми.

Зараз:

Змінилося майже все. Хоч я досі займаюся музикою і створенням прикрас, за час повномасштабного вторгнення здобула фах закупівельника різного радіобарахла й виявила, що маю в мозгах не лише гуманітарну звивину. І що насправді мало чого боюся. Згадую себе кілька років тому і не можу повірити, що це була я.

Як і чому почала писати:

Пишу все життя, але зазвичай то вірші. Цей прозовий текст — це така собі проба пера.

Улюблені книги | музика | фільми:

Музика: Ліза О'Ніл, Марина Круть, Нік Кейв, Леонард Коен, Том Вейтс, сестри Тельнюк, Чубаї (всі), «Пиріг і Батіг», Маруся Чуприненко, «Тимчасова назва», Глен Гансард, «Dakh Daughters», «ТНМК», «Бумбокс», «ОЕ», «Хорея Козацька», «Курбаси».

Фільми: «Куди приводять мрії», «Розмальована вуаль», «Титанік», «Вогнем і мечем», «Тіні забутих предків», «Колір граната».

Книги: «Камо грядеши» Сенкевича, «Майже ніколи не навпаки» Матіос, «Сестри Річинські» Вільде, «Щоденник Бріджит Джонс». А ще майже все, що написали Забужко, Малкович, Могильний, Підмогильний (колись жартувала, що маю улюбленого письменника Підмогильного і поета Могильного, але нє, українська література зовсім не печальна), Василь Герасим'юк, Осока.

Що дає сили продовжувати:

Відчуття, що Бог страхує і ловить там, де я туплю чи косячу; кохання — велике, як море; відчуття спільноти з тими, з ким разом тягнемо лямку, мистецтво...

ЯК Я ЗУСТРІЛА ВАШОГО ДІДА

**«Я дійшов до того, що замислююсь про онуків.
Не дітей, а саме онуків, щоб бакланити їх історіями».**

Дуже приблизна цитата зі стендапу Сергія Ліпка.

Перша гризота кожного волонтера — пошук грошей на вундервафлі*, яких потребують військові.

Ти вже не дивуєшся запитам.

«Треба якось налаштувати зв'язок на... Кхм... Не зовсім українській території», «шукаємо екскаватор і корабельний контейнер. Але краще чотири» і навіть «у нас тут боєць з імовірним сепсисом, здалося б його трошечки викрасти з реабцентру і перевезти в нормальну лікарню. Бажано вже. Як куди, ну, знайди куди».

Все це може звучати драйвово, допоки дізнаєшся ціни на корабельні контейнери та їх доставку і коли витріщаєшся на прайси приватної швидкої допомоги в надії, що тобі в очах подвоїлися нулики.

І ось ти вже виносиш з хати речі, позичаєш суми, яких навіть в руках ніколи не тримав, купуєш спорягу в розтермінування і, звісно ж, оголошуєш збори...

О-о-о, збори, розіграші подарунків, записування відео, де стоїш у ванні в повнорозмірній масці рептилоїда, і, при тому, граєш на баяні придуркувату пісеньку з рефреном типу «дайте грошів» (лінк на відео неодмінно додаю до тексту).

Так само нескучно наші донатори акумулюють і передають гроші. Ніби ми всі змагаємося, хто вплине в екзотичнішу історію, щоб було чим діставати онуків.

Кілька років тому пише мені знайомий священник, який

* «вундервафля» — узагальнене означення всіх предметів, що необхідні у війську: від вафельного рушника, який про...провтикався і його треба здати, і до найнавороченішої техніки.

живе в далекому карпатському монастирі: «Маю таку-то суму, кажіть, як вам її доправити на збір».

Вже не вперше цей отець донатить дуже потужні кошти, і мене, звісно, підгризала цікавість, де ж він їх друкує. Але вирішила мовчки брати, поки дають, гречно подякувала, підбрала кульочок «Boss» достатньої місткості, щоби влізли «чотири жалкіє пачкі денег», чи скільки їх там було...

Далі треба було зметикувати, як дістатися цього монастиря, бо забрати гроші готівкою в валюті здавалося значно вигідніше, ніж ганяти їх банківськими переказами. Чи то пак заманливою була ідея попросити друга-військового підкинути мене на машині, бо, до слова, після року знайомства і місяця вилазок на рандки ми все ніяк не могли зізнатися одне одному в закоханості.

Як поредна галичанка доброго ховання, не хотіла прямо просити його підвезти мене, тому написала у фейсбучі: «Треба забрати з Карпат специфічний вантаж і доправити його до Львова. Хто б мене підкинув?»

Написала і сиджу. Жду. Спершу підкинути пропонує подруга. Знаходжу відмазку. А ще давній знайомий проїздить повз Львів, каже, що може привезти, що там мені треба. Теж зіслизаю з теми. І тут нарешті пише той самий адресат допису, мовляв, має завтра вихідний, тож можемо поїхати, якщо ще ніхто не зголосився.

«Без тебе все пропало б», — чесно брешу я.

Від наступного ранку ми прямували гірськими серпантинами кудись-не-знаю-куди, чисто як у типовій комедії про Ірландію — бракувало тільки О'Галлахена**, який, вказуючи пальцем десь на північний південь, казав би, що ми вже майже доїхали до пункту призначення, лишилося лиш повернути за пагорб. Прецінь, з функцією таких порадників впоралися й місцеві, бо ми розуміли тамтешню говірку приблизно так само, як дублінець розуміє мешканця Дінглу...

** О'Галлахен — прізвище епізодичного, але незабутнього героя фільму «Закони привабливості».

Осінні гори мінилися з помаранчевого в червоне, за кілька годин цього прекрасного видовища ми з Лесем вже трішки звикли одне до одного, а нудота від кружляння сепрантинами додала ще й відчуття братерства.

І ось ми на місці: серед гір стояв давній монастир, більше схожий на оборонний замок, а зустрічати нас вийшов худенький старший монах, який спершу ніби соромився з нами говорити. Як і ми з ним.

Він одразу потягнув нас у порожню монастирську трапезну, наставив мисок із їжею і намагався не дуже витріщатися, поки їмо. Квашена капуста відмовлялася лізти мені до горляки — десь як оті маленькі восьминоги, що корейці їдять їх живими. Воно й не дивно, бо плечем до плеча коло мене сидів «просто побратюня», з яким завше починаю або нестримно розумникувати, або попере-мінно червоніти, біліти й мовчати. Він, видно, у схожій кондиції і, щоб не вести з монахом натягнутої розмови, показово наполегливо жує. Видко, й сам отець (назвемо його тут Юстином), не уявляв, про що говорити з бритоголовим дядьком в татуваннях і кобітою, що затинається на кожному третьому слові. Тому уважно розглядав стіну, яку він бачив тричі на день ось уже котре десятиліття, але, видно, саме сьогодні вона його чимось вразила.

(Звук хрумтіння відлунює об голі стіни трапезної).

— Отче, я перепрошую, але звідки у вас стільки грошей?

— Та я економлю. Кудись мене відправлять у відрядження закордон, то я підзбираю і віддаю на збори. А то іноді й парафіяни допоможуть, вони ж тут часто незле заробляють.

Ось так, жодної тобі кучерявої історії про контрабанду дровами через монастир на підкордонні, просто людина у старому свєтрі, якій віриш якимось за замовчуванням.

До речі, про контрабас непогана думка, якщо збори зовсім зійдуть на пси...

...Шукаю, де можна спіймати мобільний сигнал, бо стіни грубецькі. Майже вихиляюся у вікно і краєм вуха чую, як отець Юстин розпитує Олексія, чи давно воює, чи був одружений, чи хоче одружитися ще раз — бракувало тільки прямого питання, які він має плани на мене.

Продовжую тупитися в телефон, а сама наслухаю, що ж він там відповість.

Уже йдучи назад до авта, чуємо вигуки отця, який несеться за нами:

— Чекайте! Маю вам гостинця на вечір!

— Та дякую, але ми не тойво, може, вже до Львова ввечері доберемося і не...

— Ніц не знаю! Беріть!

Стискаю в руках пакунок із пляшками від «Поляни квасової», наповненими домашнім варенням, і маленькою плящинкою домашнього вина. Леє чомусь червоніє, як ружа. Я, здається, теж.

Гуторимо собі далі дорогою назад, підїхали до кордону, щоб сфоткатися на тлі таблички «пропускний пункт» і скинути в батальйонний чат, мовляв, адїос, братани. Вечірнє сонце підсвічує пурпурою гори, хоч зупиняйся і вже тут цілуйся... І ми таки зупинилися, бо машина взяла й заглохла.

Нїби знову починає бурчати, проїжджає ще метрів з десять і замовкає вже повністю.

На щастя, ми якраз доїхали до початку якогось села. Леє спершу довго порпається в машині, а тоді все ж вирішує шукати місцевих, щоб помогли викликати евакуатор.

— Ти розумієш, що вони кажуть?

— В принципі, так.

— Тільки сполучники?

— Угу.

За якусь часину по нас приїздить лафета і везе до найближчого гаражного СТО. Меланхолійно колихаючи кермом, водій каже: «Тут мастером у нас тутешній батьо (парох), а він ниська мусить відспівувати мою мамичку (тещу), то пак ай не зможе фіксувати вам машину. Шукайте, де заночувати».

Пам-пам-па-а-ам. Постояли трішки, поговорили з панотцем-автомеханіком, птахи над гаражами цілими зграями відліта-

ли у вирій, а от ми сьогодні точно не зрушимо з місця. Священник запропонував підвезти нас до місця ночівлі й ось ми теліпаємося на старенькій автівці поміж літургійних риз і побутового реманенту в пошуках готелю. «Готель» — то слово, звісно, гучне, але там на вечерю подавали гарячі деруни, а що його ще треба втомленим і трішки підмерзлим подорожнім?

Деруни теж зрадливо не ковталися, хоч і були шедеврально смачними.

— Вам спільний номер чи окремі?

(Пауза затягнулася. Я чекала, що Лесь скаже «окремі», але чим довше ми мовчимо, тим воно якось тупіше. Тож проганяю в голові ціле рівняння: він точно захоче заплатити, тому якщо я скажу, що окремі, то може бути якось зажирно, тож, може, скажу, що спільний, але тоді це буде якось так, ніби я на щось натякаю, о йопересете...)

— Та спі-і-ільний, — проめкую і розумію, що вибрала найбільш невдобний варіант. Ну, може, там будуть два ліжка.

(Якщо в цей момент вам захочеться сказати, що в мене на-срано в голові, абсолютно з вами згодна).

Зайшли до кімнати. Я прикипіла спиною до дверей, розглядаючи двоспальне ложе.

— Якщо хочеш, можемо таки взяти два номери, — гречно каже мій супутник.

— Та н-н-є, — далі озвучую голосом кози, бо що його уже.

— Пам'ятаєш, ми тоді всю ніч лежали, як солдатики, строго по протилежних краях ліжка, повністю вбрані, і я ще суворо пирила в ноут, поки ти не захропів своїм коронним храпом?

— Ти тоді, мабуть, остаточно пошкодувала, що не замовила окремих номер.

— Та я пошкодувала, що ми взагалі в одному селі! А якщо серйозно, то це було так м-и-ило, коли ти під ранок несміло поклав руку мені на талію. Здалося, ніби то хтось дерев'яну колоду на мене примостив — ти з переляку аж заляк.

— Та це був жах! Ти ж могла подумати, що я навмисно влаштував трюк із машиною, щоб затягнути тебе до ліжка.

— Екзотична версія. Але думаєш, тоді тобі щось взагалі світило? Мішіґене, я ж галицька панянка.

Ранок, день, вечір... Автівку ремонтували довго. Але ми за обіймами і розмовами хотіли лише, щоб ця тачка виявилася найбільш поламаною на світі й щоб нас ніхто не чіпав. Поки є деруни, кава, майже закритий збір на РЕБ-и і зорі над головою. Поки є ми, що урвали у війни цей день.

За рік отець Юстин, призабувши, з ким я тоді приїжджала, каже:

— Мені там якийсь Олексій від вас дзвонив. То якийсь ваш протезе?

— Та ні, — відповідаю, — то ваш.

ЗБІРКА ВОЛОНТЕРСЬКИХ НОВЕЛ

VOICES OF
DEFENDERS VOL.2

НІЧ НА СКЛАДІ

Антоніна Новікова

Антоніна Новікова

35 років

Народилася та живе в Одесі.

Займається медичним забезпеченням підрозділів, стабілізаційних пунктів та волонтерить у добровольчому інструкторському підрозділі (такмед).

Освіта:

Одеський державний екологічний університет.

До повномасштабного вторгнення:

Працювала як інженер-еколог, долучалася до волонтерських проєктів. Багато років займалася спортивним туризмом, і ці навички досі допомагають впевнено почуватися в польових умовах.

Улюблені підопічні підрозділи:

Там, де найгірше із забезпеченням. Якщо говорити про інструкторство, то це — «Алькатрас».

Найчастіші запити:

Складові аптечок, розхідники на еваку та на стабпункти (від знеболювання до пелюшок і термоковдр), також досить часто просять дрібну медичну техніку.

Найнесподіваніший запит:

Можу написати за найважчі, бо це і було несподівано. Санітарні мішки. За час повномасштабного вторгнення разів 10 питали.

Найкумедніший волонтерський випадок:

З останнього — з Європи надіслали купу вітамінів для вагітних замість протизастудних препаратів.

Хоча насправді це сумно, хлопці все одно сміялися, коли ми пропонували їм їх.

Зараз:

Змінилося коло спілкування. Стиль життя не надто: раніше це були

подорожі Україною з туристичною метою, зараз — поїздки для доставки вантажів або інструкторської роботи.

Як і чому почала писати:

Писала ще в юності, зараз вкрай рідко. Важко сказати, що надихало.

Улюблені книги | музика | фільми:

Тут скоріше жанрово. Полюбляю фантастику, детективи, пригоди. Після початку повномасштабного вторгнення почала багато читати і дивитися про 2014–2015 роки, дуже шкода, що не робила цього раніше. З музики — рок переважно, щось фольклорне.

Що дає сили продовжувати:

Розуміння, задля чого я все це роблю. І що якщо всі перестануть робити, то нічого не буде. Все життя звикла бути в русі.

Склад оживав тільки вночі. Бо вдень більшість волонтерів намагалася хоч трохи попрацювати, аби якось триматися на плаву. Удень, звісно, теж були люди — приходили, носили, рахували, підписували, сварилися через нестачу скотчу, шукали маркери, губили ножі для коробок. Але справжнє життя починалося після десятої вечора, коли місто вже стихувалося, а вікна навколишніх будинків одне за одним гасли. Тоді склад ніби відривався від звичайного часу. Лише лампа над столом, біле світло в коридорі між стелажами, шелест пакетів, шурхіт картону і тихі голоси людей, які давно вже перейшли межу втоми, але все одно лишалися.

На столі посеред приміщення лежали списки медикаментів.

Антисептики.

Знеболювальні.

Турнікети.

Гемостатичні бинти.

Еластичні бинти.

Пластирі.

Катетери.

Рукавички.

Шприци.

Кожна позиція мала свої таблички.

Аня сиділа на краю пластикового ящика й сортувала ампули по невеликих пакетах із застібкою. Її пальці працювали вже майже автоматично: перевірити назву, термін придатності, кількість, відкласти. Перевірити, термін, кількість, відкласти.

Поруч стояла відкрита коробка з наліпкою «Медицина. Схід», і всередині вже були акуратно складені набори.

За останні два тижні Аня майже не пам'ятала, коли спала нормально. Здавалося, вона жила між двома станами: або десь бігла, або щось пакувала.

— Скільки ще залишилося? — спитав Андрій, не піднімаючи голови.

Він сидів просто на підлозі біля стіни й перемотував коробки широким скотчем так ретельно, ніби від цього залежала цілісність світу.

— Якщо ти про життя, то не знаю, — сказала Аня.

Він тихо усміхнувся.

— Якщо про аптечки — то ще дванадцять.

— Це ще оптимістично.

— Я сьогодні — суцільний оптимізм.

Андрій підняв на неї очі. Вони були червоні від втоми, але сміялися.

— Брешеш.

— Сто відсотків.

На іншому кінці складу Іра підписувала маркером коробки великими літерами. Вона завжди писала дуже красиво, майже каліграфічно, навіть якщо це було щось просте.

— Не забудьте окремо скласти антибіотики, — нагадала вона, не озираючись. — І ті, що в холоді мають бути, не пхайте в загальне.

— Ми вже не перший день тут, мала, — відгукнувся Андрій.

— І саме тому я повторюю.

— Її правда, — тихо сказала Аня. — Ми сьогодні тупимо всі.

— Я не туплю, — заперечив він. — Я просто існую на енергетику та печиві.

— Це і є тупіння.

Всі троє усміхнулися. І знову взялися до роботи.

Склад пахнув картоном, пилом і ліками. У цьому запаху не було нічого приємного, але з часом він став на диво рідним. Як і постійний холод підлоги, як і металеві стелажі, як і старий електрочайник у кутку, який кип'ятив воду довше, ніж треба, але ніхто не наважувався його викинути. Бо він теж був ніби «свій».

Аня закінчила з ампулами і взялася за сортування перев'язувального матеріалу. Дістала з коробки черговий бинт й на мить завмерла. Її завжди лякало це відчуття.

Коли ти береш до рук ніби звичайну річ — турнікет, бинт, оклюзійку, ампулу зі знеболем — і раптом дуже гостро розумієш, що для когось це буде не просто позиція в списку. А те, що зупинить кров. Зніме біль. Дасть кілька зайвих хвилин. А може — врятує. Хтось повернеться додому, до своєї родини. І від цієї думки пальці ставали обережнішими. Ніби навіть пакувати треба було якось інакше. Делікатніше. Правильніше.

— Ти знову зависла, — сказав Андрій.

Аня кліпнула.

— Та так.

— Втомилась?

Вона знизала плечима.

— Не тільки.

Він мовчки кивнув, ніби зрозумів без пояснень.

Тут усі вміли розуміти без зайвих слів. Може, тому що ніхто вже не мав сил на довгі пояснення. А може, тому що кожен носив у собі приблизно ту саму втому, той самий страх, ту саму потребу робити хоч щось, аби не з'їхати з глузду від безсилля.

У волонтерстві було багато буденного. Дуже багато. Не такого, про яке люблять говорити в красивих постах. Тут ніхто не стояв урочисто під прапором. Ніхто не виголошував промов. Ніхто не виглядав, як із фільму. Тут люди сиділи о першій ночі на холодній підлозі й рахували упаковки фізрозчину. Пили пересолоджену каву з пластикових стаканчиків. Плуталися в списках. Засинали на ходу. Сварилися через те, що хтось знову поклав гемостатики не на ту полицю. І все одно приходили знову. Бо хтось мав це робити.

О пів на другу Іра сказала:

— Перерва. А то ви зараз почнете галюцинації ловити.

Вони сіли ближче до столу. Іра дістала з пакета три батончики, кинула один Ані, один Андрію.

— Це вечерея чи сніданок? — спитала Аня.

— Це стиль життя, — серйозно відповіла Іра.

Андрій пирснув.

За вікном була тиша. Неповна — десь віддалік проїхала ма-

шина, десь гавкнув собака, але загалом світ здавався таким далеким від цього складу, ніби вони сиділи не в місті, а на якомусь маленькому острові, де є лише коробки, ліки й троє людей, які вперто не йдуть додому.

- Знаєте, що найстрашніше? — раптом спитала Аня.
- Що скотч закінчується? — припустив Андрій.
- Це теж, але ні.

Вона покрутила батончик у руках.

— Те, як до всього звикаєш.

Іра подивилася на неї уважніше.

— До чого саме?

— До всього цього. До списків. До термінових запитів. До того, що вночі сидиш і фасуєш. До новин, від яких колись би земля пішла з-під ніг, а зараз ти просто... відкладаєш телефон і далі пакуєш коробку.

На кілька секунд стало тихо.

— Я теж цього боюся, — сказала Іра.

Андрій потер долонею потилицю й усміхнувся якимось криво.

— А я, якщо чесно, думаю, що ми не звикли. Ми просто навчилися функціонувати.

Аня глянула на нього.

— Це не одне й те саме?

— Ні, — сказав він. — Якби ми звикли, нам було б байдуже.

Він кивнув на коробки.

— А нам не байдуже. Ми просто вміємо приходити сюди навіть тоді, коли вже нема сил.

І це прозвучало так просто, без пафосу, що в Ані чомусь стиснулося горло. Так, мабуть, і було. Не звичка. Не сила навіть. Швидше — впертість серця. Така тиха, буденна впертість, через яку люди не зникають одне для одного навіть у найтемніші часи.

— Все, — Іра встала. — Лірика закінчилась. Пішли рятувати світ через сортування.

— Нарешті нормальна мотивація, — сказав Андрій і теж підвівся.

Робота знову поглинула їх майже повністю.

Аня складала аптечки одну за одною.

Дві пари рукавичок.

Ножиці.

Два турнікети.

Гемостатичний бинт... і так знову, і знову.

Руки рухалися точно. Втомлено, але точно. Поступово стіл порожнів, а коробки біля виходу, навпаки, множилися. На кожній з'являлися написи, наліпки, стрічки, позначки. Це була дивна магія волонтерства: з хаосу завжди народжувався порядок. З десятків розкиданих речей — готовий вантаж. З кількох людей — команда. З безсилля — дія.

Близько третьої ночі Андрій виніс останню запаковану коробку до дверей і театральнo сперся об неї плечем.

— Якщо зараз хтось скаже, що ще треба перерахувати бинти, я офіційно помру.

Іра перевірила список.

— Не треба.

— Слава Богу.

— Треба перерахувати катетери.

Він заплющив очі.

Аня засміялася вперше за весь день — не коротко, а посправжньому. Так, що аж довелося прикрити рот рукою. Іра теж усміхнулася.

— Та жартую. Майже все.

— «Майже» — це найстрашніше слово на складі, — сказав Андрій.

Але вони все одно пішли. Бо «майже» тут не працювало. Тут треба було точно.

Під ранок склад став якимось іншим. Ніби тихішим. Світло ламп уже не різало очі так сильно, а за вікном почало поволі світлішати небо — не красиво, не урочисто, а просто трохи менше темно.

Аня вийшла на вулицю з чашкою вже ледь теплої кави. Повітря було холодне, свіже. Місто ще не зовсім ожило, але вже готувалося.

За її спиною скрипнули двері — вийшов Андрій. Став поруч, теж із чашкою. Кілька секунд вони мовчали.

— Знаєш, — сказав він тихо, дивлячись кудись уперед, — я іноді думаю, що ми тут робимо щось дуже маленьке.

Аня повернула голову.

— Маленьке?

— Ну так. Коробки. Аптечки. Пакети. Списки. Просто дрібна, нескінченна робота.

Вона подивилася на двері складу, за якими зараз стояли акуратно складені коробки з медикаментами, готові їхати далі. Потім — на свої руки. На суху шкіру, стерті пальці, сліди маркера на зап'ясті. І похитала головою.

— Ні, — сказала вона. — Це не маленьке.

Андрій глянув на неї.

— Чому?

Аня мовчала кілька секунд, підбираючи слова.

— Бо іноді люди тримаються не завдяки чомусь великому, — сказала вона. — А завдяки тому, що хтось десь серед ночі не полінувався покласти в коробку все, що треба.

Він нічого не відповів.

Тільки тихо кивнув.

І цього було достатньо.

Небо світлішало.

Ніч закінчувалася.

А склад, виснажений, холодний, заставлений коробками й порожніми чашками, раптом здався Ані найтеплішим місцем у світі. Бо тут, серед картону, ліків і недоспаних очей, жило щось дуже просте й дуже важливе.

Те, що не завжди можна назвати красивими словами.

Але саме воно й тримає.

ЗБІРКА ВОЛОНТЕРСЬКИХ НОВЕЛ

VOICES OF
DEFENDERS VOL.2

16 ГОДИН ДО СЕБЕ

Володимир Притула

Володимир Притула

35 років

Народився в Черкасах, зараз живе в Хмельницькому. Інструктор з тактичної медицини. Займається організацією логістики волонтерських посилок із-за кордону, такмедом. Формує аптечки для військових. Закуповує зв'язок, старлінки, дрони, тепловізори, прилади нічного бачення.

Освіта:

НТУУ КПІ, біоінженерія, розробка імплантів.

До повномасштабного вторгнення:

Працював програмістом, був ментором студентських програм у Львівському національному університеті імені Івана Франка, займався каякінгом на бурхливій воді, туризмом, був автором телеграм-каналу про подорожі та ековолонтером.

Улюблені підопічні підрозділи:

80 ДШВ, 77 ДШВ, 6-й центр ССО, ГУР.

Найчастіші запити:

Доставка із-за кордону, специфічний такмед.

Найнесподіваніший запит:

Дістати розбитий російський танк для американських донорів.

Зараз: Військовослужбовець.

Як і чому почав писати:

Писав до вторгнення. Кібер-панк, рефлексія.

Улюблені книги | музика | фільми:

«Ехопраксія», «Сліпобачення», «5-й елемент», «Видозмінений вуглець», «Відьмак».

Що дає сили продовжувати:

Люди поруч.

Війна дуже добре показує, хто з тобою поруч. Хто твоє оточення насправді. Чи маєте ви спільні цінності, крім комфортних хобі, де можна було не ставити гострих питань. Ти враз розумієш, хто лишився, хто пішов, а з ким, правду кажучи, ви ніколи й не були разом.

Війна приносить тобі нових людей, про яких ти ніколи не знав, не думав. А виявляється, в тебе з ними більше спільного, ніж із тими «твоїми», хто раптом опинився за кордоном або продовжує казати, що він «за мир». І поруч із цими людьми ти не змінюєшся, а проявляєшся справжнім.

Так-так, війна показує тобі, хто ти є насправді. Який пласт цінностей ти носив у собі або не носив. Від родової пам'яті до речей, яких ти, виявляється, не можеш не робити. Бо якщо не робиш, починаєш відчувати не емоційний, а фізичний біль. Показує, чи можеш ти бути осторонь, чи можеш спокійно дивитися, як самоназваний сильний за тим самим правом сильного кривдить не слабших, а менших.

Воно пробивалося через тебе все життя, але ти обирав цього не помічати. Бо здалося. Бо не бачив системи чи закономірностей. А тут уже не можеш не бачити себе справжнього. Старі ілюзії й механізми уникання більше не працюють, бо на кону — життя твоє, твоїх близьких і країни, де ти любиш дуже багато речей. Землі, якій, як виявляється, відданий. І ти більше не ставиш собі питань, чому робиш те, що робиш. Не тому, що маєш чи мусиш, а просто робиш. І від цього знайомства із собою стає спокійно всередині. Насправді спокійно.

Я часто згадую свою першу поїздку в прифронтові території. Наша команда допомагала іншим волонтерам доставити їхні вантажі через кордон, або придумати, як це зробити, пояснити, розповісти про документи. А потім доставити їх на Схід — те, що не могла взяти Нова Пошта. Переважно це були коробки від невідомих нам людей для невідомих, що, звісно, давало результат, але крало в нас емоційну залученість у процес. Хоча ніколи і не сумнівався, що вартує це все робити. Але просидівши у Львові майже рік, і вже не вивозячи натиску операційки, мені тоді потрібно було провітритись, передати процеси — і не лише керувати, а й самому відвезти бус допомоги в сторону фронту.

Грудень 2022. За тиждень до Нового року. Команда сказала — їдь. Кинули клич по чатах, що збираємо медицину. Взагалі ідея була, що ми у Львові збираємо свою частину, волонтери в Одесі збирають свою, зустрічаємося на півдорозі і разом те все веземо в новий стабпункт під Бахмутом. Бо попередній розібрали артилерією і згоріло все.

Вийшло так, що у Львові люди нанесли стільки всього і поділилися власним такмедом, що назбирався повний бус. В Одесі — те саме. Їхати разом не варіант, тому обрав іншу точку на карті — Куп'янськ. Деокупований вже, але з ворогом по сусідству через річку.

Львів. Бус завантажений і готовий. Вся дорога займе 16 годин. З точки зору безпеки краще б було їхати з напарником, але всередині щось підказувало, що мені треба їхати самому і самому прожити весь досвід. Мені це було потрібно, щоб продовжувати рухатись далі в своєму волонтерстві.

Київ. Перші суттєві блекауті. Місто без зв'язку. І в тумані. Класичне волонтерське меню на ОККО — флетуйат, хот-дог і нагетси. Треба летіти далі. Мене чекають ввечері добровольці-медики. Їм завтра на зміну, і вони дуже розраховують на поповнення запасів, яке я везу.

Харків. Відчувається нерв у повітрі. Блокпост за блокпостом, перевірка за перевіркою, купа військових і поліції. Крім цього — в місті дуже мало людей. Забиті вікна в багатоповерхівках, мішки з піском біля заправок. Це мої очі вихоплюють всі ці деталі, а для інших — це вже все звично. Наче такий інтер'єр тут був завжди.

Село під Купн'яськом. Доїхав до потрібної точки, далі пішки. Вилажу з машини, стоїть група людей у формі, курить і мовчить. Упізнаю тих, хто мені потрібен. На вулиці темно, і місяць ще не вийшов, але по силуетах розумію, що стоять напівколом і дивляться в одну точку.

— Що там? — показую рукою в темряву.

— Годину тому були тут і викладали хлопцям тактичну медицину.

— І?

— Ввімкни ліхтарик, глянь.

Вмикаю і розумію, що те, на що я дивлюся, — руїни. Наслідки прильоту, які ще димлять. Ракета. Прямою наводкою.

Дочекавшись, поки закінчиться цей екзистенційний ритуал про плинність життя близько фронту, пропоную розвантажити бус і відібрати те, що їм потрібно. І якщо вантажили ми його 4 години, то тут за 30 хв половина краму покинула борт.

— Як так швидко?

— Немає часу розтягувати, тут час йде по-іншому. І треба поспати всім, поки є можливість.

Цю думку я остаточно зрозумію лише через півтора року, коли сам стану військовим.

Закінчивши з коробками, потрапивши байок, обмінявшись шевронами, вийшли на фінальний перекур. І стоячи під зорями, наповнюючи груди морозним слобожанським повітрям — мовчимо. Хтось курить, хтось допиває ще одну каву, бо йому чергувати в ніч зі зброєю. Це я — волонтер в тактичних штанах, а вони — добровольці. Я приїхав і поїхав, а вони лишаються і продовжують.

Вдивляюся в небо. Зорі такі близькі і такі гарні, але постійно видно відблиски приходів артилерії. Доноситься гул, а по небу — спалахи, наче від лазерних променів. Наші намагалися збити ворожі розвіддрони. Відчуття, наче ми на краю Всесвіту чи Галактики, настільки близько зорі і горизонт. І відчуття, що ми боремося не з ворогом нашого ж виду, а з якоюсь інопланетною навалою, захищаючи не лише нашу країну, а взагалі все людство.

Вночі я повністю пізнав сенс фрази «Лови момент». Бо коли ти спиш в оточенні 10-ти людей і, не дай боже, прокинувся серед ночі, то твоя задача встигнути заснути, поки хтось припинив хропіти, а хтось інший ще не почав.

Певно, саме ця зустріч з медиками-добровольцями потім мала найсильніший вплив на мене, який приведе мене згодом у військо, в тактичну медицину і загалом. Саме тоді я відчув, що хочу, як вони. Без логічних пояснень, без препарування думок. Це було внутрішнє відчуття, яке не потребує пояснень. Щось було в цих людях. Гумор, сила, спокій, впевненість у своєму виборі, робота з власним страхом. Їм теж було страшно, але якимось інакше, ніж нам там, у Львові. Не сталося в ту ніч чогось епохального. Розмови чи ще подій, крім диму з будівлі поруч. Ці люди просто були. І поруч з ними виникало це відчуття.

Виїхавши вранці з села, прокладаю маршрут. Наступна зупинка — Павлоград. Маю завезти всяке-різне медичне, яке на стабпункт не підходить, а для госпіталю — якраз. Більшість — розхідники. З тим потоком поранених, який був — те, що треба.

Навігатор показує 6 годин. Половина з них деокупованими територіями. Хоч навігатор і дає пару разів у штангу, ведучи локальними дорогами, це дало можливість побачити те, чого не було видно вчора вночі. Розбиті дороги, залишки згорілої техніки. Пара світлин на пам'ять, і їдемо далі. Впираюся в розбомблений міст, понтону не має. Ну звісно, звідки Гуглу знати про це. Питаю місцевих, як об'їхати. Не зустрічаю ніякої злості у відповідь, але лише щире бажання допомогти.

Балаклея. Промчавши нею, бачу чергу із людей. Окупація минула, але люди досі отримують допомогу раз-два на тиждень.

Не всі процеси ще працюють, але в голосах людей відчувається впевненість, що все запрацює і відновиться. Я не зміг не зупинитися і не поговорити з ними, просто спитавши, як їхні справи.

Дорога до Лозової була найскладніша і найрозбитіша. Після неї був майже автобан, але от до неї — це могло би бути кладовище ходової всіх можливих машин. Але було ще дещо, чим ця дорога запам'яталась, коли я проїжджав чергове село.

Хлопчина років 9-ти стояв при дорозі. Тримав картонку в руках: «Чай і кава для ЗСУ і волонтерів — безкоштовно».

— Ти що тут робиш, холодно ж?

— Мені нормально.

— Давно стоїш? Часто?

— Вже пару годин. Стою майже кожен день, якщо мама відпускає. Школа ще не працює, а друзів немає.

— Нащо воно тобі?

— Ну от ви — волонтер. Он який у вас бус гарний. Скільки всього туди влізе. Військові — зрозуміло. А я що? Я теж хочу допомогти. Грошей не маю, служити мене не візьмуть, водити мені ще рано. Роблю, що можу. То що, скільки вам цукру?

— Мені без. Чорна кава має бути чорною.

Павлоград. Звільнили бус так само швидко, як під Куп'янськом. Декілька суттєво невиспаних лікарів вийшли потиснути руку і подякувати. Майже без розмов. Все і так було зрозуміло по їхніх очах.

Дніпро. Напевно, це був перший вибух від балістичної ракети, який бачив так близько. Одна справа у Львові бачити, як вони летять над головою, інша — запам'ятати звук і світло. Пролітаю місто, вже починає рубити, критично важливо дотягнути до точки ночівлі.

Кривий Ріг. Ночую в готелі, в якому сидять без світла й опалення, як і пів країни. Дуже сильно вибачалися, що немає гарячого душу. Нічого, досвід туризму і гір дає вміння помитися в будь-якій воді, якщо хочеш бути чистим і свіжим.

Тільки залізши в спальник, жужить телефон на тубмочці. Не охоче дістаю руку, щоб перевірити, і бачу, що вартувало діставати.

«Все добре, я у дочки. Вона народила прекрасну донечку, допомагаю їй».

Повідомлення від особи, яку я тоді назвав «моя найважливіша доставка за 26 днів повномасштабного вторгнення». І це були не тепловізори чи квадрокоптери, а людина.

Жінка з Гостомеля, яка провела 25 днів на підвалі, поки навколо йшли бої. Ця людина для мене була першим героєм наживо. Жінка, яка має 13 власних тварин (собак і кішок), і яка до останнього не збиралася їх покидати. Їй таки знайшли бус і волонтера, який допоміг їх всіх вивезти й потім ще прилаштувати. І лише після того, як всі хвостаті і вухасті знайшли нові сім'ї, вона вирушила в Польщу до дочки. Ми всю дорогу до кордону говорили з нею, і прям відчувалося, що їй потрібно розповісти свою історію. Говорили про бомбардування, русняву армію, покинутих інших тварин, яких вона оббігала і годувала чим могла. Про її порятунок бійцем СБУ від вибуху, на якому була броня, і як він наклав її власним тілом. Про те, як допомагали ЗСУ шукати бензин для генераторів і корм для тварин. Про те, як тварини гріли її, коли надворі було +5 вночі. І як вони ж сиділи тихо, коли лунали вибухи чи сирени. Про її прекрасне місто, зруйноване вщент. Від фраз «Сьогодні мені приготували гречку з тушнею» і «Ви знаєте, це так смачно. Я вперше за 20 днів поїла каші» — в мене стали мокрі очі. Або коли в дорозі їй подзвонили з Гостомеля і вона пояснювала, що завтра (сьогодні) буде останній зелений коридор, і просила когось таки поїхати й забрати знайомого дідуся. Чи історії про те, що вона досі не вірить, що може бути так тихо навколо. І як вона радіє синьому небу, простим речам і спати не в одязі і взутті. Після всього цього — бадьора, усміхнена і не зломлена. Ця жіночка тоді надовго стала символом, з яким стикнувся наживо, а не з екрана. Символ незламності Сум, Маріуполя, Волновахи, Харкова, Чернігова і всіх наших міст. І людей, які створюють життя цих міст. Людей, без яких вони просто бетонні декорації. Людей, які вистоять, і міст, які не здадуться. Цей символ ще довго нагадував мені, що варто продовжувати те, що ми робимо, скільки потрібно.

Ранок в Кривому Розі. Місто оговтується після нічного обстрілу. Світло так і не з'явилося. В мене залишилася остання задача — відвезти бус в Миколаїв, щоб передати поліції, які евакуюють цивільних з Херсону. Він вже деокупований, але орки продовжують тероризувати і бомбити місто як в помсту за свою поразку. Звісно, я рвався приїхати в сам Херсон, але мене запевнили, що дійсно не варто.

Поки прогрівається бус, спостерігаю за людьми навколо. Бачу, як діти сідають в автобус. Футбольна дитяча команда. Обстріли обстрілами, а футбол відмінати не можна. Кудись їдуть за кордон. Шум, гамір, хтось щось забув, хтось щось переплутав.

Миколаїв. Коли крайній твій вантаж — сам бус. Скільки всього він допоміг зробити. Але все циклічно. В нас є ще один, а цей потрібен тут і зараз. Це по телефону було, що «та ми з поліції». А виявилось, що це «Білі янголи». Вони-то, звісно, поліція, але це спеціальні евакуаційні екіпажі, які працюють під обстрілами у прифронтових зонах, рятуючи людей. Щось забагато прикладів з наданням допомоги. Схоже, пора розібратися, як працює турнікет, а не лише діставати їх для інших.

Все. Далі Одеса, зустріч з волонтерами, які тільки повернулись з-під Бахмута — треба обмінятися досвідом. А з деякими на решті розвіртуалитися. Бо працюємо вже майже рік разом, але все лише в телефонію. І все, подорож майже завершена. Пора вертатися на постійне місце дислокації і працювати над новими запитами. Відмічаю в голові, як слово “подорож” набрало нових фарб і сенсів.

Потяг до Львова прибув о 6-й ранку. Грудень, темно надворі. В головному холі вокзалу багацько людей, бо мешканці прифронтових територій продовжують евакуюватися, і цей тригер розблокував ще один спогад.

Березень 2022 року, коли було так само страшно, як і зараз, але коли до цього страху ще не звикли. Приїхав о 3-й ночі знайти у Черовоного Хреста крісла колісні для хлопців на Схід і зайшов погрітися всередину. Шум, гвалт, багато людей. Прибули два евакуаційні потяги з Донбасу, і всі люди вийшли в зал. І в той самий момент через головні двері зайшла велика група військових, яких

відправляли на Схід. Я б не звернув уваги, можливо, але що змогло витягти мене з телефону — це те, як стало тихо. І серед цієї тиші починає звучати гімн України. Співали всі — гімн, який став єднанням не лише тих, хто був тоді там, а всіх предків, живих і не народжених. Гімн як єднання вікової боротьби за власну ідентичність, волю і незалежність. Співали без команди чи оголошення, співали, бо відчули однакове.

Виринаю із флешбеку, дістаю телефон, поки йду за кавою. Потрібно доставити хірургічне обладнання із Дюссельдорфу в Ізюм за два дні. Відкривається новий польовий госпіталь, який має приймати важких поранених. Від невідомих людей для невідомих людей, яких ніколи не побачиш. Але знаєш, що вони там є, а значить, вони вартують всіх цих витрачених сил. Бо по-іншому ти просто не можеш.

ЗБІРКА ВОЛОНТЕРСЬКИХ НОВЕЛ

VOICES OF
DEFENDERS VOL.2

ТРАЄКТОРІЇ ВІЙНИ

Максим Будзан

Максим Будзан

25 років

Забезпечує необхідним підрозділи Сил Оборони.

Виконує «подальші вказівки».

Освіта:

Львівський фізико-математичний ліцей.

До повномасштабного вторгнення:

Працював на фрілансі, подорожував.
Відвідав усі області України.

Шукав себе, знаходив інших.

Найчастіші запити:

Відкрити допоміжну банку на збір.
«Очікуйте подальших вказівок».

Найнесподіваніший запит:

Долучитися до ДФТГ*...

*Добровольче формування територіальної громади

Найкумедніший волонтерський випадок:

Борт вартістю пару мільйонів приземлився на дерево.

Щоб його зняти, довелось у суміжників позичати сокиру, зрубувати акацію і по її гілках лізти за крилом.

Зараз:

Військовослужбовець.

Як і чому почав писати:

Колись — потреба рефлексії.

Зараз — туго йде, але намагаюсь продовжувати.

Улюблені книги | музика | фільми:

Колись — всяке. Зараз — складно знайти хоч щось.

Що дає сили продовжувати:

А як інакше?

Життя — це рух. Хаотичне розширення під час Великого Вибуху і впорядковані нейронні імпульси головного мозку. Постійне скитання електронів навколо свого ядра і розмірений пульс серцебиття. Люди, що сновигають між офісом, домом та забігайлівками — невід’ємна частина цього Броумівського руху вселенського масштабу.

Так і я у свою юність вирішив, що настав і мій час вештатися світом, а конкретніше — Україною. Почалася Велика пригода зі спонтанної пропозиції тоді ще майже незнайомця вирушити у подорож Сходом України. Тоді я відкрив для себе рівнину Дикого поля, гостроверхі донбаські терикони і креозотний запах десятків залізничних станцій, які ми минали. Опісля було багато інших подорожей Батьківщиною: радіоактивна Чорнобильська зона, сніжні вершини Карпат і урбаністичні нетрі, що проростають поміж промислових районів. Та попри усі ці краєвиди, найцінніші мої знахідки — це люди, які траплялись на шляху, допомогли пізнати вітчизну і себе у ній. Безтурботність і самопізнання скінчились тривожним виттям сирени. Почалось повномасштабне вторгнення росії, продовжилась війна.

Рух. Тотальний хаос в голові, що накривали хвилі новин з екрана мобілки. Потреба діяти, будь-що, бажано толкове. Першим було «Бандера-смузі» — запалювальна суміш, яку ми розливали по скляних пляшках в підвалі однієї з вікових кам’яниць, звідки передавали далі на Київ, а чи готували запаси для партизанського спротиву — достеменно не міг сказати ніхто.

Потім був вокзал. Нескінченний потік людей. Потяги прибували зі сходу, перетасовували своїх пасажирів на різні перони і відправлялись далі, на захід, змінюючи статус частини контингенту з “внутрішньо переміщені особи” на “біженці”, а решту розкидаючи містами, селищами, хостелами і помешканнями далеких родичів. Я намагався додати мізер ясності і спокою у цей буремний вихор, через який проходили десятки тисяч людей щоденно, впродовж тижнів.

Десь у квітні, коли потік людей трохи спав, я зарядив телефон, павербанк і фотоапарат, закинув свого двоколісного алюкар-

бонового на третю полицю плацкарту і покотився до Києва. Скинувши рюкзак у порожній квартирі свого друга, я покрутив педалі на північ, де ще не так давно були ворожі позиції, з усіма наслідками спроби «визволення»: тотальна руйнація і спустошення. Проте вже тоді, за лічені тижні після кривавих подій, життя пробивалося крізь твердий осад війни: у парку я зустрів матір з немовлям у візочку, відкривались перші магазини, а сотні волонтерів розгрібали наслідки вуличних боїв.

Тоді я познайомився з Андре, волонтером, що приїхав з Німеччини на свій старенькій ауді, щоб допомагати. Довго не роздумуючи, ми закинули рюкзаки в багажник і ще одного мого друга (Рому) на заднє сидіння й вирушили на схід, з думкою, що там ми потрібніші. Перші дні ми провели у пошуках, а кому ж ми там потрібніші, ночуючи на блокпостах і заправках. Спілкувалися з військовими та цивільними, і незабаром ми отримали запит на першу евакуацію сім'ї з Краматорська.

Потім було багато роботи в Лисичанську. Окупаційні війська заходили в місто-сателіт — Сіверськодонецьк, тож стало ясно: пора пакувати валізи, при чому швидко, під звуки артилерії. Це були спекотні і виснажливі дні. Перегружені легковухи, сотні кілометрів побитим асфальтом і об'їзди замінованих ділянок, ховаючись від прямої траєкторії снарядів. Тоді ми допомогли декільком сотням людей евакуюватися до того, як місто окупували. Доля тих, хто не виїхав, — невідома.

Набравшись досвіду і теплих контактів, ми з Ромою були запрошені доєднатися до ГО, яка також займалась евакуаціями і на той час вже мала свій автопарк з декількох “маршруток” і, що важливіше, постійний потік іноземних волонтерів. Парамедики, пожежники, поліцейські та багато інших експертів, котрі поставили на паузу своє комфортне життя у різних куточках планети і приїхали туди, де були потрібні, в Україну.

Почалась налагоджена робота: щодня ми перевіряли автівки, пакували медичну сумку і не завжди виспаний, проте вмотивований екіпаж, що складався з англомовних парамедика і водія та когось україномовного для координації і навігації розбитими вулицями з хаотичною нумерацією будинків. У такому форматі ми їздили містами, що постійно виринали в новинних заголовках, і Бо-

гом забутими селами Донецької та Луганської областей, вивозячи цивільних з їхніх домівок, яких вони, можливо, ніколи більше не побачать. Слухали історії життя цих людей, які я фрагментарно перекладав англійською, м'явкання і гавкання домашніх улюбленців, які іноді теж ставали нашими пасажирами. Після того ми їхали в місцеву піцерію відзначати черговий захід сонця, який ми зустріли у східному краї.

Так минали місяці. Організація отримала спонсорське фінансування, і волонтерство для мене перетворилось на повноцінну роботу. А коли через тимчасову стабілізацію фронту потреба в евакуації зменшилась, ми вирішили, що пора розширювати наш профіль. Так почалась наша медична місія.

Початковий задум був — допомогти силам оборони і реалізувати потенціал іноземних медиків, які стабільно приїжджали до нас на базу. Роздобувши карету швидкої допомоги, ми налагодили зв'язок з однією з бригад, що тоді мала стабпункт у Часовому Ярі, куди звозили поранених. Впродовж декількох тижнів нам доручили транспортування легкопоранених звідти до районних лікарень, таке-собі медичне таксі. Проект мав перспективи, проте проіснував недовго. Прийшло розпорядження від військового керівництва — припинити співпрацю. Чи то ризики і юридичні нюанси не виправдовували користь, чи були якісь інші причини — складно сказати. Нам залишилося лише з повагою сприйняти команду і шукати собі нове заняття.

Так ми повернулися до цивільного сектора, але вже з медичним спрямуванням. Отримавши від донорів вантажівку, переобладнану під мобільну лабораторію, і солідний запас медикаментів, ми почали їздити селами Донеччини, куди рідко могли добратись державні лікарі. Моя роль у проекті — асистування лікарів та організація логістики. Так я поглибив знання побутової фармацевтики і покатався на невеличкій фурі крізь степи Донбасу. Переважно нашими відвідувачами були літні люди, що справді потребували медичної і психологічної підтримки.

Паралельно ми впроваджували ще один проект — робота в культурно-еdukаційній сфері, з фокусом на підлітків. Через військові дії (а перед тим — коронавірус) школярі понад 4 роки не мали офлайн занять: ані школа, ані гуртки не працювали з безпеко-

вих міркувань. Це має вагомі наслідки на соціалізацію, становлення особистості та інші аспекти психологічного здоров'я підлітків. Тож ми почали діяти: спершу локальні виїзди до дітей у віддалених громадах, забезпечення їх актуальними матеріалами та індивідуальні заняття. Починали з азів — деякі діти не вміли читати, хтось провів в ізоляції, під обстрілами, фактично усе свідоме життя. З часом, коли побачили актуальність цього напрямку, вирішили, що потрібно масштабуватись, і почали роботу над відкриттям власного безпечного простору в центрі Краматорська, де підлітки могли б збиратися для навчання та дозвілля. Процес був тривалий, адже приміщення мало відповідати безпековим стандартам, бути комфортним та затишним. Після кількох місяців ремонтів і бюрократичних процесів ми змогли відкрити простір, назвавши його «Терикон». Це було справді змістовно. На відкриття прийшло з десятиро підлітків, а «черезтинне радіо» зробило свій вклад, і вже за пару тижнів простір бурлив життям. Митці приїжджали з інших міст для проведення майстер-класів, спонсори і гранти забезпечували матеріалами для роботи, а підлітки стабільно поверталися до нас з запалом і натхненням в очах. Це була робота мрії.

В якийсь момент я вигорів. Робота з цивільними здавалась не дуже змістовною, коли ворожа армія вбиває твоїх близьких, зрівнює з землею місця, які ти любив, і системно чинить геноцид усієї нації, до якої ти належиш. Тоді я прийняв рішення долучитися до війська. Зважаючи на тенденції сучасної війни, окрім водійського посвідчення, добре було б ще вміти керувати чимось літальним, тож першим ділом записався на курси БПЛА, які мені порадили друзі. Впродовж тижня ми опановували комплекс аеророзвідки. Він зроблений з гівна і палок, а якщо точніше, пінопласту і максимально здешевленої електроніки, але в цьому й є його перевага. Успішно закінчивши курс, організатори запросили мене доєднатися до добровольчого формування, яке на волонтерських засадах працювало на користь сил оборони України, виконуючи завдання з аеророзвідки. Не довго думаючи, я погодився і за якісь пару тижнів сидів у бусику, нафаршированому спорядженням і бортами, що гнав у сторону вже рідної мені Донецької області.

Першим моїм завданням була ортофотозйомка поблизу Покровська, куди вже підступали вороги. Місто, де я колись святкував день народження друзів, саджав людей на евакуаційний потяг і ласував піцою в кінці дня, тепер виднілося крізь аналогову каме-

ру БПЛА — вщент розбите, зі стовпами диму і без ознак життя, що колись тут вирувало. Наш борт летів крізь поля на околицях, кружляючи «змійкою», щоб зробити детальне фото кожного клаптика землі. Потім ми садимо борт, дістаємо з нього флешку і скидаємо файли до наших аналітиків, які через спеціальне ПЗ «зашивають» зображення докупи, отримуючи деталізовану карту місцевості, яку потім передають піхотним підрозділам для кращої обізнаності й орієнтації на місцевості. Коли була погода — ми літали, а коли піднімався вітер чи опускалися хмари, то ми сиділи в бліндажі, сьорбали дріп-каву і теревенили про все на світі.

Наступна й усі подальші ротації вже були на Запорізький напрямок. Все той же степ, але з південним колоритом.

Робота йшла добре: вільна розвідка, ортофото чи коригування артилерії. На різних засобах ми могли виконувати різні функції. Чудесний колектив, який радо ділиться бойовим досвідом і цивільними кулсторі. Більшість часу ми проводили на позиціях, а в нельотну погоду могли виїжджати в місто — Запоріжжя, індустріальний гігант, в серці якого лежить козацький острів Хортиця, місце сили та спокою. Там завжди можна погуляти з думками про вічне чи розім'яти ноги пробіжкою скелястими стежками.

Це був наповнений для мене час: взаємодія з досвідченими військовими, вдосконалення знань і навичок. Проте час йшов, війна не зупинялась, тож прийшла пора і мені офіційно доєднатися до лав збройних сил.

Починав писати цей текст з гарячкою у військовому лазареті, а закінчую вже на фінальному екзамені базової загальної військової підготовки, сидючи в окопі і підсвічуючи блокнот червоним світлом налобного ліхтарика. Попереду мене чекає багато викликів, і хочеться вірити, що я буду готовий їх прийняти, коли прийде час. А зараз лишається продовжувати готуватись та діяти, з холодним розумом, гарячим серцем і надією на краще майбутнє десь за небокраєм.

Насамкінець хочу поділитись історією моїх друзів-іноземців, які надихають і дають надію. Чому саме іноземців? Аж ніяк не хочу применшити національних героїв і своїх друзів, проте в нас, українців, немає іншого вибору, як продовжувати боротьбу в цій

екзистенційній війні. Це наш обов'язок. А небайдужість людей, які зробили свідомий вибір прийти на поміч, дає надію на людство.

Андре, з яким ми починали евакуацію цивільного населення більше 4-х років тому, не полишав Донбас ні на день. Після пошуків свого призначення він сфокусувався на дуже неочевидній, проте надзвичайно важливій справі — ремонті доріг. Самотужки або малими групами він латає ями на ключових логістичних шляхах, організовує дренаж на вже зремонтованих автострадах, а іноді й гасить стихійні пожежі. Цим самим він покращує логістику: пришвидшує евакуацію поранених, береже ресурс автівок і знижує ризики ДТП. Андре виконує малопомітну, проте реально корисну роботу, яка часто залишається в тіні, але дарує дорогоцінні хвилини там, де це потрібно.

Ральф — хірург родом з Японії, взяв відпустку у госпіталі, залишив затишний дім, дружину і собаку у Каліфорнії та приїхав в Краматорськ. Початковий його задум — долучитись до команди медаваку, проте через низку факторів це не вдалося втілити. Він не опустив рук і дуже швидко налагодив контакти з військовим госпіталем в Курахово, куди він поїхав волонтерити на декілька тижнів. Його відпустка добігла кінця, тож він змушений був повернутися додому. За декілька місяців мені прийшло повідомлення від Ральфа, що він знову повернувся в Україну і хоче зустрітись зі мною. Ми пішли на чай, де він повідомив мені, що кинув свою роботу і прийняв рішення долучитися до лав ЗСУ в ролі медика.

Одного вечора я гортав стрічку соцмережі, де наткнувся на запит від знайомої львівської культурної діячки: «Британський військовий з пораненням лежить у Львівському госпіталі. Відгукніться, хто хоче відвідати його». Я зголосився і вже за пару годин був на порозі лікарні. Піднявшись у хірургічне відділення і зайшовши у палату, я побачив бородатого молодика з високою ампутацією ніг, що сидів за комп'ютером і запекло грав CS:GO. Він поставив гру на паузу і без зайвих формальностей ми почали теревенити. В нього українське коріння, тож як тільки виповнилось 18, він вирушив в Україну і влаштувався в іноземний легіон. На крайній його місії їх накрив танковий обстріл, і всі його побратими загинули. Йому вдалося накласти собі турнікети, тим самим врятувавши життя, і залягти в укритті, звідки за пару днів його змогли евакуювати.

Зараз він вже встав в чергу на протезування, а після реабілітації планує повертатись до сил оборони України.

В нас на базі було багато іноземних волонтерів з різних куточків і з різними поглядами. Так в один період склалось, що одночасно працював парамедик-анархіст з Лондона і поліцейський з Північної Ірландії, які в минулому пересікалися на мітингах по різну сторону барикад. Але тут вони відкинули свої упередження і приступали до роботи як злагоджена команда. В одну з ротацій ми затримались у прифронтовому селищі, почались обстріли, і нам довелося сховатись в одній з місцевих хат. Коли вибухи вщухли, господиня люб'язно пригостила нас чаєм, а ще за декілька хвилин повернулась із кухні з цілою макітрою вареників. Навколо неї постійно крутилася хвостата пара — білий пес і чорний кіт. Після душевної павзи ми повернулись до роботи. А наступного дня, заїхавши до її помешкання, щоб дізнатись інформацію про інших мешканців села, ми побачили вирву від снаряда на тому самому подвір'ї і господиню, посічену уламками, вже холодну. Кота ніде не було видно, а переляканий пес крутився навколо господині. Крейг вирішив взяти опіку над чотирилапим, забравши його до Ірландії. Жінку поховали у кратері від снаряда, який її вбив, а собаку, ім'я якої ми не знали, назвали на честь колишньої господарки — Олена.

Едді — моряк родом з Шотландії, який роками допомагав на Донбасі. Під час однієї з евакуацій в його автівку прилетів дрон-камікадзе. Він зазнав серйозних поранень, внаслідок яких втратив ліву ногу та руку, проте зумів зберегти життя. Я познайомився з ним особисто вже під час відновлення, спонтанно запросивши його на святкування Великодня: спершу в родинному колі, а потім ми поїхали до Шевченківського гаю, де продовжилась забава. Йому шалено сподобалось, адже він захоплюється українською культурою. Попри важкі травми, він ні на мить не опускає рук, жартуючи, що він «all right now». Після реабілітації в медичному центрі Superhumans йому запропонували вакансію у цьому ж закладі, де він має можливість ділитися надією та життєвою силою з іншими, таким чином втілюючи своє бажання залишатись в Україні і працювати на її благо. Він каже, що після перемоги планує придбати хату десь в центральній Україні, одружитися і провести старість у мирній країні, виховуючи тут своїх нащадків.

Кажуть, Всесвіт все ще продовжує розширюватись, а електрони не перестають крутитись навколо ядер, наче їм немає чим зайнятись. Звичні траєкторії людей на теренах України зазнали значних змін. Багато хто почав проводити більше часу на свіжому повітрі, захищаючи посадки вздовж лінії фронту. Замість ремонту в квартирі новий тренд — викопати бліндаж поглибше й обставити його з максимальним феншуєм, щоб позаздрили еміратські шейхи. Джойстик для віртуальних забавок замінив радіопульт, і тепер оператор не просто весело проводить час, а й зменшує кількість росіян, роблячи цей світ трошки кращим.

Життя змінюється, і ми разом з ним.

Війна триває, а нам не лишається нічого, окрім як далі лупати сю скалу, наближаючи кращі часи: і словом, і ділом.

ЗБІРКА ВОЛОНТЕРСЬКИХ НОВЕЛ

VOICES OF
DEFENDERS VOL.2

МІСТА

Марія Кісіль

Марія Кісіль

34 роки

Народилася та живе у Львові. Сміється, що вона — «волонтер а-ля all inclusive». Допомагає «підопічним» підрозділам із будь-чим, що їм потрібно: машинами, медициною, логістикою через півсвіту, дронами, пошуком інженерних рішень і т.д.

Освіта:

Львівський університет ім. І. Франка, магістр історії; УКУ, магістр з управління неприбутковими організаціями.

До повномасштабного вторгнення:

Працювала менеджеркою соціальних та освітніх проєктів.

Улюблені підопічні підрозділи:

Мама любить всіх однаково :)

Найчастіші запити:

Ремонт/купівля автовок, медицина і моє улюблене «дуже треба отаке, але ніхто не розуміє, яке саме, і ми ніде не можемо його знайти».

Найнесподіваніший запит:

Пошук бочки масла для танка о 12-й ночі.

Найкумедніший волонтерський випадок:

Якось я возила по всьому «Бамбасу» оленя. Кольорового пластикового оленя з рогами — у вантажному бусі з гуманітаркою. Він зробив справжнє коло пошани: проїхав усі блокпости від Запоріжжя до Харківщини.

Коли мене зупиняли й питали, що везу, я відповідала, що везу оленя для Третьої штурмової :) Хлопці думали, що то в мене такий тупий гумор, а потім відкривали бус і бачили там оленя — рогатого, який либився на всі 32 (чи скільки там у оленів зубів).

Насправді це дуже мила історія: донечка військового попросила на Миколая «Оленя Свена». Такі іграшки вже були в дефіциті, і один

знайшовся аж у Запоріжжі, де якраз проїжджала я. А так як Запоріжжя було першою точкою маршруту, то, враховуючи, де той олень «мандрував», йому можна було б уже видавати УБД :)

Зараз:

Загалом залишилася менеджеркою проєктів, просто тематика змістилася з дітей/освіти на проєкти з підтримки волонтерів, військових, ветеранів та проєкти в сфері оборони.

Як і чому почала писати:

Не вважаю, що я прямо «пишу»! Я почала писати пости в соцмережах, щоб донати збирати :) І пишу в свій «Маленький щоденник злої волонтерки», якщо сильно накипіло.

Улюблені книги | музика | фільми:

Музика: українська різних стилів, але обов'язково має мати якісний текст. Ще — рок та інструментал.

Фільми дивлюся суто для розваги, з улюблених — «Гра в імітацію», «Царство небесне», «Як приборкати дракона».

Книги: раніше читала «запоями», зараз не вистачає часу. Читаю «професійну» літературу — класифікацію боєприпасів, особливості організації військового зв'язку... Але не скажу, що це щось «улюблене» :)

Завжди найбільше любила фентезі, детективи й книги за мотивами української історії. Одна з тих, які найбільше вплинули, — маленька збірка Марії Матіос «Нація».

Що дає сили продовжувати:

Нічого. Продовжую без жодних сил :)

«Робота» волонтера — це 90% часу проводити за дзвінками і комп'ютером, щоб знайти те, що треба, а потім ще знайти гроші на те, що треба. Кумедні чи героїчні речі трапляються не так вже і часто :)

Дорога «Слов'янськ-Ізюм» здається прямою, як стріла. І йде чітко зі сходу на захід.

Найдурніше, що я можу робити на Донбасі — то їхати в напрямку зі Слов'янська на Ізюм перед заходом сонця. З моїм ростом в метр з кепкою, коли сонце заходить — то не рятує ні шторка в бусі, ні чорні окуляри. І їдеш ти хіба в надії, що машина навпроти тебе бачить. Бо ти її — не дуже.

А менше 120 тут, здається, не їздить ніхто.

Крім мене, в машині двоє хлопців з Данії і подруга зі Львова. Вона нам і за перекладача, і за фотографа.

Хлопці приїхали в Україну на два тижні — збирають матеріал для публікацій в Данії, беруть інтерв'ю. Про війну, армію, про життя на прифронтових.

А я вожу їх по Донбасу, хоч я ні разу не фіксер. Просто волонтерка, яка знає тутешні дороги і військових. Але і вони — не професійні журналісти, тому все відносно чесно.

Сонце сліпить, хлопці фотографують руїни біля дороги, я думаю про Покровськ.

Останнє місто, де можна було спокійно заночувати і знайти супермаркет.

Місто, куди я можу більше не вернутися.

В червні ми сиділи там в кафе. В червні я їхала Покровськом і жалілась на передчуття, що я тут востаннє. Надіялася, що, озвучене вголос, воно втратить силу і не збудеться. Але, здається, збулося.

Ми тоді заїхали в Покровськ просто по дорозі — випити каву з друзями-військовими. Пам'ятаю, ще випадково звернули не туди (бо gps на Донбасі майже не працює) і виїхали просто на свіжі траншеї. Місто готувалося до оборони, а ми сиділи на сусідній до траншей вулиці, в кафе з червоними м'якими кріслами, і пили лате на безлактозному. Повний сюр.

А зараз кінець липня і в Покровськ нас не пропустили. На блокпості сказали, що транзитний рух через місто перекрито, вже надто небезпечно. «Вам наліво і мимо териконів, там майже не прилітає».

Їдемо далі.

Блокпост між Донецькою і Харківською областями традиційно зустрічає питанням про посвідчення волонтера. Ще чуть-чуть і я навчуся на заковувати очі у відповідь. Досі не знаю, як пояснити людям, що «волонтер» — то не професія і не посада. І не існує посвідчення для тих, хто вільний час вкладає в допомогу армії... Тобто пояснити я можу, але наступного разу на блокпості буде новий черговий і знов будуть питати те саме.

На ночівлю напросилася до ще одних військових, в маленькому-маленькому селі.

По-перше, так безпечніше — готелі в містах росіяни давно і регулярно обстрілюють.

А по-друге, це хороша нагода хлопцям з Данії взяти ще одне інтерв'ю, а мені — побачити друзів.

Нас годують. Один з данців, ветеран, розпитує хлопців про їхній побут і чомусь повною несподіванкою для нього стає, що тут немає великих військових баз, що хлопці просто живуть по покинутих будинках в селах.

Коли всі збираються спати, я ще виходжу надвір.

Сидимо собі з другом Звіробоем на сходах, говоримо про життя. Жаліємося один одному — і він, військовий, і я, цивільна, — як самотньо жити в світі, де людям байдуже на війну. Парадокс, але такі розмови вселяють надію. Бо коли ти маєш кому пожалітися на те, що ти один, то ти, очевидно, не один.

От і жаліємося.

Він курить, я п'ю чай.

На горизонті зі сторони фронту з'являються часті яскраві відблиски в хмарах. Мовчимо і дивимося. На вулицю виходить подруга, щось розповідає, дивиться в небо... З вдаваною байдужістю брешу, що то просто гроза і фронт взагалі-взагалі не в той бік.

Вона пізніше якось призналася, що не дуже повірила мені. Але була вдячна за брехню.

Зранку ми виїжджаємо на останнє інтерв'ю.
В Куп'янськ.

Дуже люблю тут їздити.

Мабуть, що через велику кількість військових машин.

Взагалі це дивно, але в прифронтових містах часто почувається безпечніше, ніж в тилу.

Ну так, може прилетіти. Але куди не може?

Зате навколо — свої!

А ще всюдисущі соняшникові поля, розігріте літнє повітря Сходу і запах степів... Пам'ятаю, ще в студентські роки ходили з подругою купатися в озері посеред степу, коли приїжджала до неї влітку в маленьке містечко на сході. Шкода, що його вже викреслили зі списку міст України як таке, що не підлягає відновленню.

Ми зупиняємося на півдорозі, за пів години їзди до Куп'янська.

І я вдруге за всі поїздки вдягаю бронезилет.

Хоча таки втретє.

Просто вдруге — по-справжньому.

Вперше вдягала весною 23-го року, під Лиманом, бо хлопці сказали, що «можуть бути обстріли». Військові взагалі турботливо ставляться до волонтерів — самі ходять в шльопанцях і шортах, але волонтерів змушують носити броніки. Я сміюся, що то вони просто цінні ресурси бережуть — знають, що не так просто знайти нового волонтера. Але все одно ця турбота зворушлива.

Вдруге натягала бронезилет на запорізькому напрямі, просто для фотозвіту.

Ми тоді привезли розвідникам пікап, а благодійники ще докупили нам броню на виїзди і треба було зробити фото.

Пам'ятаю, як пізніше спитала Шторма, чи не вважали вони мене ідіоткою, коли я фоткалася з ними в броніку за 50 кілометрів від ЛБЗ.

Сказав: «Ні. Ми тоді більше переживали, чи ти не подумаєш, що ми довбойоби, бо при першій зустрічі пустили тобі кулю з автомата під ноги...» Сміюся. І ще трохи страшно заднім числом. Бо коли вчишся стріляти вже сама, починаєш розуміти, що таке «нешасний випадок» зі зброєю... А тоді майже не звернула уваги.

І оце вдягаю броню втретє.
Вперше — з неприємним відчуттям остраху.

Бо вчора зранку прийшло повідомлення від ще одного військового. Маямі радить не заїжджати в Куп'янськ взагалі. Місто, по якому ми місяць тому каталися на авто і в якому пили каву. Фоткалися біля стелли на виїзді і дивилися на дими ЛБЗ, всього за 5 кілометрів від нас... ЛБЗ досі стоїть за 5 кілометрів звідти. Але мені туди більше не можна — тепер там нас вже зможуть дістати російські дрони. Моє «вперше», коли усвідомила, наскільки виросла кіл-зона...

Насправді таких місць, куди мені вже не можна, стає все більше і більше.

Але не заїхати кудись — означає не побачити своїх військових.

Тому ми їдемо.

На в'їзді в Куп'янськ ще один блокпост.

Черговий питає до кого і каже, щоб військовий виїхав за нами. Бо просто так цивільних в місто він вже не пропустить, хіба що вони там живуть. Приходиться дзвонити Лучу і просити виїхати за нами, бо прикидатися, що наші данці — то місцеві жителі, в нас не дуже виходить.

Луч приїжджає за нами, проводить до будинку, де вони розміщуються. Каже, як добре, що це сам край міста, аж 7 км від ЛБЗ, тут ще можна жити, дрони прилітають рідко.

Здається, данця-ветерана вражає інформація про 7 кілометрів. Каже, що вони в свій час жили за 100.

Луч «добиває» нас, буденно повідомляючи, що якщо почуємо голосний бабах — щоб не переживали. То просто прямо в полі за хатою стоїть артилерійська установка. Періодично стріляє, все нормально, це наші... Розповідає історії з військового життя, з побуту, каже, що приїзд волонтерів — то свято на цілий день, ніби родичі приїжджають. Я кажу, що він підлизується, але насправді приємно. Бо просто розуміти, що ти робиш щось важливе і чути про це від реальних людей — це різні речі.

Після інтерв'ю згружуємо Лучу закуплений для їхньої роти РЕБ і великі мішки корму для бездомних тварин.

Це, здається, найпопулярніше, що просять мої військові, зразу після машин.

Печеньок і кави не просять, а коли я питаю, що їм ще привезти, то завжди говорять, що в них ще плюс один/два/п'ять нових бійців і треба корму. «Нові бійці» — це нові бездомні тварини, яких вони прихистили біля себе. Якось в одного «мого» підрозділу на хаті жило 14 котів. Коли підрозділ переїжджає — коти передаються в спадок наступним військовим, які будуть тут жити. Кругообіг котів в ЗСУ.

Коли ми прощаємося і від'їжджаємо від Куп'янська кілометрів на 50, я, нарешті, розслаблююся. Бо дурна думка, що якщо по нас прилетить, то я буду винна в смерті подружки, відпускає. Ніколи за нікого не переживала в поїздках — всі повнолітні і знають, куди їдуть. Але з висоти моїх 30+, двадцятирічна Сайка видається мені дитиною, яку я нащось потягнула з собою під обстріли.

Але обійшлося. Все було тихо.

Я побачила друзів, данці взяли інтерв'ю.

Ми вертаємося додому.

...

Через за два дні блокпост, на якому нас не пропустили без супроводу, рознесуть російські дрони. Один черговий втратить ногу, інший загине. А Куп'янськ закриють для в'їзду цивільних взагалі.

З'явиться ще одне місто, куди я можу більше не вернутися.

ЗБІРКА ВОЛОНТЕРСЬКИХ НОВЕЛ

VOICES OF
DEFENDERS VOL.2

ПОРУЧ

Наталія Присяжнюк

Наталія Присяжнюк

32 роки

Народилася та живе у Львові. Психологиня, яка бере участь у медичних місіях на прифронтових і деокупованих територіях. Працює з дружинами військових, які перебувають у полоні або вважаються зниклими безвісти, а також із жінками, що зазнали сексуального насильства під час війни.

Освіта:

Національний Педагогічний Університет імені М. П. Драгоманова. Міжнародний інститут Післядипломної освіти.

До повномасштабного вторгнення:

Працювала в ІТ-компанії, подорожувала, багато читала, відвідувала музичні фестивалі та ходила в гори. Шукала справу, якою хотіла б займатися, захоплювалася мистецтвом, кіно й музикою, проводила час із друзями.

Улюблені підопічні підрозділи:

Так склалось, що доля пов'язала мене з декількома підрозділами: «Азов», Третя Штурмова, «Птахи Мадяра», «Рубіж». Проте консультую всіх, хто звертається.

Найчастіші запити:

Психологічне консультування та матеріальна допомога. Це робота з військовими, які долають наслідки бойової травми та шукають нові сенси й опори після пережитого, а також із жінками, які проживають виснажливе очікування рідних із полону або невідомості. Це супровід у найболючіших точках людського досвіду — втраті дому, здоров'я, кінцівок або, найважче, втраті близьких. У таких обставинах допомога спрямована на те, щоб крізь тривогу, депресивні стани та ПТСР людина знову віднайшла здатність дихати й діяти.

Найкумедніший волонтерський випадок:

Найкумедніше – спостерігати ці метаморфози: коли люди спочатку обходять психолога десятою дорогою, бо «я ж не псих», а потім ми сидимо на ящиках із гуманітаркою чи десь у парку, сміємося з життєвих курйозів, і вони кажуть: «А чого я раніше не прийшов? Це ж весело і зовсім не страшно!

Зараз:

Психологічна практика переросла у щоденну роботу на емоційному та громадському фронтах. Зараз значну частину мого шляху займає волонтерство та робота у фонді Future for Ukraine (проект «Гідна»), де я надаю допомогу жінкам, які постраждали від сексуального насильства під час війни, а також тим, хто проживає досвід невизначеної втрати. Я беру участь у місіях у прифронтові та деокуповані міста й селища, де підтримка потрібна тут і зараз. Це також боротьба за кожного нашого військовополоненого та зниклого безвісти: ми виходимо на площі Львова, щоб голос «Free Mariupol Defenders» і заклики до звільнення героїв не затихали ні на мить.

Як і чому почала писати:

Бажання переносити думки на папір було зі мною завжди — ще зі шкільних років я писала для себе вірші та короткі оповідання. Це був мій спосіб діалогу зі світом. Сьогодні, коли реальність стала надто щільною від подій та емоцій, письмо перетворилося на гостру необхідність. Це моя рефлексія, можливість прожити й упорядкувати все те, що неможливо тримати всередині. І хоча вільного часу на це стає дедалі менше, кожен рядок залишається для мене тим тихим місцем, де я можу видихнути, осмислити пережите й знайти слова там, де раніше була лише порожнеча.

Улюблені книги | музика | фільми:

Колись любила Хемінгуей, Ремарка та Кундеру — авторів, які пишуть про гідність та вибір. Зараз практично не читаю, бо реальне життя дає забагато складних сюжетів. У музиці шукаю опору: від меланхолії Біллі Холідей та вічної класики Сінатри до драйву «Бумбоксу» та «Отторвальд», які допомагають відчувати пульс сьогодення.

Що дає сили продовжувати:

Найбільше сил дає момент, коли я бачу, як людина повертає собі право жити. Це підтверджує: те, що я роблю, має сенс. Мені хотілося б розповісти сотні історій про неймовірний людський дух: про матерів, дружин і сестер, які тримаються за кожную крихту надії, чекаючи рідних із полону; про людей, які щодня живуть під обстрілами.

Саме ця незламність дає мені ресурс бути поруч. Поки триває їхня боротьба — триває і моя робота, щоб ніхто не залишався наодинці зі своїм горем, поки ми йдемо цей шлях разом.

Присвята

Присвячую ці рядки кожному, хто хоча б раз збирав своє життя в одну валізу, і тим, хто попри все відмовився це робити. Тим, хто сьогодні вчиться дихати серед руїн, і тим, хто став киснем для інших у найтемніші часи.

Жінкам, чоловікам, дітям та всім рідним на площах, чиє чекання вимірюється не днями, а шрамами на серці. Чоловікам, які змінюють військову форму на футбольну форму лише на годину, щоб знову відчути себе живими, і кожному, хто в цю саму хвилину веде свій бій за наше право просто бути, захищає нас і дає можливість писати цей текст.

Тим, хто входить у понівечені міста зі зціленням. Хто долає сотні кілометрів прифронтових доріг, щоб стати поруч із людиною в її найвищому розпачі. Тим, чії руки дарують не лише допомогу, а й впевненість: ти не покинутий, ти є, ми бачимо твій біль.

Ця присвята — тим, чії голоси тепер звучать лише в нашій пам'яті. Хто пішов у тишу, залишивши нам світло, яке ми тепер несемо далі. Ви тепер тримаєте небо над нами, а ми стали вашим продовженням.

Цей текст — для тих, хто знає: надія не приходить сама. Вона народжується там, де одна людина стає поруч із іншою в її болі.

Ми наважилися любити цю землю, коли вона горить. Ми наважилися боротися за тих, кого в нас хочуть відібрати. І ця присвята кожному з двадцяти перших на квітневій площі Львова 2022, які тоді були незнайомими людьми, а зараз стали такими близькими, і кожному з мільйонів, хто сьогодні продовжує цей шлях.

Ми є одне в одного. А отже, ми справимося.

Надія — це не відсутність болю, а присутність когось поруч у цьому болі.

Колись я прочитала фразу (не пам'ятаю дослівно, але суть закарбувалася): те, на що ти наважуєшся, — те й отримаєш. Якщо маєш сміливість змінити життя, то воно обов'язково зміниться. У 2018 році гурт «Бумбокс» організував концерт на межі з вкраденою землею — на пропускному пункті «Каланчак». Мати рідна, як я хотіла туди поїхати! Я марила цим концертом, він здавався мені чимось неймовірним та знаковим. Тоді життя було розміреним, думки — іншими, а попереду, здавалося, стоїть невичерпний кошик можливостей та подій. Але тоді мені не вистачило сміливості, а можливо, і бажання. Я шукала компанію, чекала підтримки від друзів, та ніхто не загорівся цією ідеєю. Я залишилася вдома кусати лікті й заздрити тим, хто наважився. Що заважало мені тоді? Мабуть, власний страх.

До чого це я? Сьогодні ситуація абсолютно зворотна. Коли я дивлюся на ту себе з 2018-го, я її майже не впізнаю. Зараз ти більше не чекаєш схвалення чи компанії. Ти більше не боїшся їхати під «шахеда», КАБи чи артилерійські обстріли. Страх нікуди не зник, але він перестав бути твоїм господарем — тепер це просто холодний розрахунок, як затягнутий пасок безпеки.

Ти часто їдеш сама, не знаючи нікого — знайомишся вже на місці, поглядом, коротким «привіт» чи спільною кавою з паперового стаканчика під звуки виходів. Ти не знаєш точного пункту призначення, не знаєш, де будеш ночувати і що чекає за наступним поворотом розбитої дороги. Але всередині більше немає того мандражу, який колись заважав купити квиток. На зміну йому прийшов спокійний, майже залізний стрижень.

Це вже не просто сміливість. Це стан, коли твоя мета настільки переважає твій інстинкт самозбереження, що ти просто перестаєш зважувати «за» і «проти». Ти їдеш, бо знаєш: там чекають. Ти їдеш, бо твоя присутність там, де важко — це і є твоя відповідь цій війні. Це чітке, майже фізичне переконання: те, що ти робиш — життєво важливо. І якщо раніше тобі потрібен був хтось, щоб триматися за руку, то тепер ти сама стаєш тією рукою, за яку тримаються інші.

Я довго обирала, яку саме історію розповісти, адже за ці роки їх назбирався цілий вагон. Кожна з них — як відкрита рана,

кожна вимагає бути почутою. Часу на рефлексію майже немає: усе несеться, наче потяг на швидкості 250 км за годину, і ти ледь встигаєш розгледіти картинки за вікном, як вони вже зникають у темряві. Але всередині цей вагон переповнений голосами.

Я перебирала в пам'яті обличчя матерів, чії сини зникли безвісти. Хотіла написати про їхній тихий, нелюдський біль — про те, як вони живуть у застиглому часі, між надією та прірвою. Про те, як кожна секунда їхнього життя — це нескінченне вслухання в тишину телефону, як вони стикаються з байдужістю паперів, коли їхнє ціле життя зведене до сухого статусу «зниклий». Я бачила ці переживання зблизька: як руки тремтять, коли вони показують фото свого хлопчика, і як в їхніх очах щоразу спалахує і гасне питання: «Ви нічого не чули про нього?». Це страшно — бачити, як люди вигорають зсередини від невідомості, яка гірша за будь-яку визначеність.

Я хотіла написати про те, як це — бути свідком такого горя, яке неможливо втішити словами. Як це — стояти поруч і розуміти, що твоя присутність — єдине, що ти можеш дати.

Але зрештою я зупинилася. Мабуть, тому, що ці історії ще не закінчені, вони ще болять. А одна з картин закарбувалася в мені інакше — як спалах світла на фоні загального мороку. Це історія про звільнені міста, про неймовірну відвагу та людей, які несуть цю відвагу в собі, наче внутрішнє світло, що не дає їм згаснути навіть тоді, коли навколо лише попіл.

Кінець жовтня. Сонячна та тепла Херсонщина. Ми їдемо в деокуповане село, яке обстрілюють постійно. Там немає живого місця, жодної вцілілої хати. На фоні — постійне «гуп», а крізь вікна бусика видно дим, що здіймається над горизонтом. У цей момент виринає згадка про прийом у самому Херсоні минулого року. Місто обстрілювали 24/7. Коли ми підїхали до стели з написом «Херсон», то вийшли сфотографуватися, і саме тоді почалося: гучні виходи артилерії. Ми швидко заскочили в бус і рушили до амбулаторії. Пам'ятаю, що навколо постійно гриміло, а я, наївна, думала: «Мабуть, це на другому поверсі хтось дверима сильно гупає». Насправді ж це були виходи наших і прильоти від ворога.

Мене тоді вразило, що в місті, яке розривають снаряди, такі доглянуті клумби. Квіти акуратно висаджені, щедро политі. Вони

росли всупереч усьому. Так само і в цьому селі: попри руїни, біля будинків усе впорядковано, земля оброблена, поля засіяні. Хоча вже осінь, подекуди ще видніються незібрані кавуни та дині.

Прийом був плавним, без метушні. Багато людей виїхало, проте приїхали мешканці з сусідніх сіл. Індивідуальні консультації, розмови про окупацію, втрати, перші дні повномасштабної війни... Тривога, яка постійно присутня в місцевих: страх, що окупанти повернуться. Історії про біль втрати життя, житла та навіть дрібниць — росіяни виносили з будинків усе, від подушок до закруток. У перерві між консультаціями я виходила на вулицю подихати свіжим повітрям та підставити обличчя вже прохолодному осінньому сонцю.

Місцеві жителі були неймовірно вдячні за те, що ми приїхали. Приносили виноград, кавуни, дині — все, чим хата багата. Нам було соромно приймати цю подяку, адже для нас важливо просто бути корисними там, де ми це можемо.

Здавалося, у такому місці все мало б завмерти, щоб не привертати зайвої уваги обстрілів. Але раптом крізь звичне гупання артилерії я почула звук, який тут ніяк не вкладався в голову — глухий удар м'яча об землю. На вибитому полі, де від стадіону лишилася хіба назва, хлопці збиралися грати у футбол. Звичайна компанія чоловіків, маніжки, розминка... Просто мирна картинка, яка в цих руїнах мала абсолютно дивний вигляд.

Дехто з нашої команди одразу встав уздовж паркану. Нам стало цікаво. Було видно, що хлопці між собою відрізняються, але я не могла зрозуміти чим. Чи то поглядом, чи то виглядом... Було дивно відчуття, наче розминаючись, ці люди оживають. Вік — від 20 до 40+. На фоні бахкання цей шматочок мирного життя виглядав химерно. Команди одягали маніжки, а ми робили ставки, хто переможе. Я зловила себе на думці, що зовсім випала з футболу. А колись він був цілим життям: матчі збірної, УПЛ, Англійська прем'єр-ліга... Зараз футбол перестав нести для мене ту цінність. Він об'єднує, але мене чомусь «викинує».

Біля нас стояв чоловік років шістдесяти. Він придивлявся до нас, а ми до нього. Я запитала:

— А чи не підкажете, хто це грає? Місцева команда?

Він перевів на мене м'який погляд із гіркотою і сказав:

— Це військові і наші місцеві. Вони тут кожного тижня збираються.

— Така собі колективна терапія, — додала я. — В ненормальній ситуації нормально продовжувати жити.

— Ненормальності тут вистачає, — сумно промовив він.

— Ми досі чуємо відголоски окупації. От всі кажуть: чого ви тут сидите під обстрілами, чого не поїдете? А як їм пояснити, що я тут жив усе життя? Я цю хату будував тридцять років, кожную копійку відкладав, сам своїми руками зводив. А зараз що — помістити все в одну валізу і «до побачення»? Куди мені податись, хто мене там чекає?

— Ви кажете не просто про стіни, — відповідала я. — Ви кажете про тридцять років свого життя, про кожную цеглину. Вимагати від вас помістити це в одну валізу — це майже те саме, що вимагати відмовитися від самого себе.

— Точно! — вигукнув чоловік.

— Вони не розуміють, що ми пройшли окупацію, а це страшніше, ніж будь-яка артилерія. Бо від обстрілу можна сховатися в підвал, а від них — нікуди. Ти живеш у постійній, тягучій напрузі, не знаючи, що наступної хвилини їм стукне в голову. Знаєте, як кидало в мандраж, коли посеред ночі дзвонять сусіди й пошепки, щоб стіни не почули, кажуть: «На нашій вулиці шмон»? У цей момент серце десь у горлі б'ється. І ти в темряві, тремтячими пальцями, починаєш видаляти все з телефону: контакти, фотографії, програми, повідомлення від дітей з вільної землі. Чистиш історію свого життя, бо за одне слово чи жовто-блакитну картинку можна не дожити до ранку. І сидиш, слухаєш, як вони ходять, і думаєш: заберуть вони сьогодні тільки твою машину й подушки, чи саме твоє життя?

Він замовк, дивлячись кудись повз поле. Розповідав про бурятів, які роз'їжджали селом на вкрадених автівках, тримаючи всіх у заціпенінні. Розповідав про катівні, про які всі знали, але боялися навіть думати. Про людей, яких забрали на підвал, через те що вони воювали в АТО в 14-му році, і чиї кістки знаходили вже після деокупації в посадках й іноді лише по ДНК і впізнавали.

Згадав і голову сільради. Каже, той пройшов через «підвал», через торттури, його ламали, щоб пішов на співпрацю, але

він не здався. Повернувся до своїх сивий, прозорий, але з прямим хребтом. Коли він уперше після звільнення вийшов на вулицю, люди просто стояли й плакали, бо його стійкість була нашою надією.

— Зараз... зараз принаймні дихати можна, — чоловік нарешті глянув на мене, і в його очах було щось таке, що не потребувало пояснень. — Хоч і бахає щодня, хоч і прилітає. Але це — наш грім, наші виходи. Тоді ми дихали через раз. Наче кисень був платним, і за кожен вдих треба було розплачуватися страхом.

Розмову перервали радісні крики. Команда військових забила гол. Вони обіймалися, а в цю секунду десь далеко пролунав потужний вибух. Чоловік продовжував:

— Пам'ятаю день деокупації, — він раптом замовк, і я побачила, як його погляд став скляним, ніби він знову стояв на тій дорозі. — Як заїхав перший БТР. Ми спершу пригнулися, за звичкою, а потім побачили — на ньому немає тих проклятих «зеток». А потім — синьо-жовтий прапор. Один, другий...

Голос його затремтів, а на очі, які щойно здавалися сухими й випаленими, виступили сльози.

— Ми їх обіймати почали, — продовжував він, ковтаючи клубок у горлі. — Люди вибігали з підвалів, виносили останню банку закрутки, якісь яблука, все, що мали. Хлопці-військові сміялися і плакали разом з нами. Командир їхній, пам'ятаю, на нас кричав: «Люди, ховайтесь, дурні, по нас зараз влуплять, вони ж бачать скупчення!». А нам було байдуже. Хіба можна боятися, коли ти вперше за десять місяців бачиш своїх? Ми тоді вперше почали дихати на повні легені. Здавалося, повітря в селі стало іншим, солодким.

Він тяжко зітхнув і потер долоні, наче намагався зігрітися.

— Але оці «шмони»... воно досі сидить десь під шкірою. Це як хвороба, яку не вилікуєш таблеткою. Кожен звук машини вночі, кожне випадкове рипіння хвіртки — і в тебе всередині все обривається. Рука на автоматі шукає телефон, щоб видалити «зайве», хоча видаляти вже давно нічого. Тіло пам'ятає той момент, коли ти ніхто, коли твоє життя залежить від настрою п'яного бурята з автоматом.

Думаєте, воно колись мине? Оцей страх, що в двері можуть посту-
кати прикладом знову?

Він подивився на мене так, ніби я знала відповідь. Але я мовчала. Бо знала лише одне: ці рани не гояться швидко. Вони просто затягуються тонкою плівкою, під якою все одно пульсує пам'ять про ту ніч, коли ти дихав через раз.

Свисток зафіксував кінець матчу. Гравці, втомлені й усміхнені, тиснули один одному руки. Військові вантажилися в пікапи, місцеві розходилися по своїх понівечених, але рідних хатах. Ми ще деякий час стояли біля паркану, дивлячись на порожнє поле. Кожен думав про своє. Я дивилася на витоптану траву і думала про те, як тонко пролягає межа між життям і смертю, між футболом і війною.

А потім був потяг. Я лежала на верхній полиці, вдивляючись у темряву за вікном. Тіло гойдалося в такт руху коліс, і в цій дорожній тиші мене «прошило» спогадом. Я згадала березень 2022-го, неприродно дивні вулиці Львова. Саме тоді ми виходили на перші акції. Нас було зовсім мало — заледве двадцять людей. Ми стояли на площах із плакатами «Деблокувати Маріуполь». Я пам'ятаю цей холод всередині: ти кричиш заклики вулиці, люди на тебе дивляться з осторогою та жалістю. Тоді це здавалося безумством — виходити такою маленькою купкою, коли весь світ здригався від жаху. Але саме тоді, мабуть, і народилася та сміливість, якої мені не вистачило у 2018-му. Вже було байдуже, чи є компанія (хоча вона тут була), бо тут йшлося про життя. Ти просто йшла, бо не могла інакше.

Сьогодні, за кілька днів після Херсонщини, я знову стою на площі. Акція «Free Mariupol Defenders». Але тепер нас сотні. Я дивлюся на жінок, мам, сестер, дружин, батьків. Хтось із них четвертий рік чекає повернення найріднішої людини додому, хтось чекає бодай звістки «живий», а хтось чекає вже не людину, а повернення тіла. Чекає можливості покласти руку на труну і знати, що рідна душа нарешті вдома, що вона більше не в невідомості.

І я розумію: ми продовжуємо ту саму боротьбу, яку почали на вулицях Львова. Вона не зупинялася ні на хвилину, просто змінила масштаб і географію. Це одна велика історія про те, як ціла

нація вчиться дихати заново – легенями, що обпечені порохом, але вільні. Боротьба — це не лише лінія фронту на карті. Це ці жінки на площах, чия витримка міцніша за бетон. Це той сивий голова сільради, якого не зламали підвали. Це хлопці, що ганяють м'яча під акомпанемент вибухів, відвойовуючи у війни своє право на радість. Ми продовжуємо битися за право бути собою на своїй землі. І в цій битві ми — не жертви. Світ може дивитися на нас зі співчуттям, але ми не просимо жалю. Ми — ті, хто обрав опір. росія може намагатися стерти наші міста з лиця землі, засипати нас ракетами чи залякати темрявою, але вони програють головне: вони не можуть вбити нашу волю до життя. Попри все, що вони роблять, ми живі як ніколи. Наша життєвість сьогодні — це найвищий акт протесту. Кожна засіяна нива, кожна медична місія, кожен вихід на площу — це доказ того, що нас неможливо зламати.

Надія — це не про те, що завтра все магічно закінчиться. Це ілюзія. Справжня надія — це знання, що сьогодні ми не одні. Що ми наважилися виходити, коли нас було всього двадцятєро, і не зневірилися, коли нас стали сотні тисяч. Ми стали скелею одне для одного.

Те, на що ти наважуєшся, — те й отримаєш. Ми наважилися на вірність своїм до самого кінця. І ми обов'язково отримаємо свою свободу. Навіть якщо шлях до неї пролягає через понівечені села, верхні полиці нічних потягів та площі, повні німого, розривного чекання. Бо ми вже не боїмося. Ми просто знаємо, що це життєво важливо — бути поруч.

Я не знаю, як усе складеться далі, але знаю точно: росія не зупиниться. Вона й надалі намагатиметься стерти нас із лиця землі, перетворити наші міста на попіл, а наші імена — на тишу. Але вони запізналися. Вони не врахували одного: ми вже переступили межу свого страху.

Ми більше не жертви, які чекають на вирок, ми – сила, що сама пише свою історію. І поки ми тримаємо одне одного, поки виходимо на площі й ідемо в розбиті села, ми залишаємося непереможними. Вони можуть руйнувати стіни, але їм ніколи не дістати до того внутрішнього світла, яке ми несемо в собі. Ми дихаємо на повні легені наперекір усьому. Ми стоїмо. Ми є. І в цьому нашому «є» — їхня остаточна поразка.

ЗБІРКА ВОЛОНТЕРСЬКИХ НОВЕЛ

VOICES OF
DEFENDERS VOL.2

ДОРОГАМИ СТАМБУЛА

Саша Луцак

Саша Луцак

23 роки

Народилася в Севастополі, зараз живе в Києві. Разом із командою «Дотик» підтримує військових зі спільноти УАЛ (молодь з громадського сектора у війську): збори, забезпечення, додаткова підтримка (пошук нішевих запитів/спеціалістів), пам'ятування.

Освіта:

Навчалася в КНУ імені Тараса Шевченка, але на початку повномасштабного вторгнення залишила навчання, щоб зосередитися на волонтерстві.

До повномасштабного вторгнення:

Працювала у сфері онлайн-освіти, займалася різним волонтерством, але більш «цивільним»: прибиранням парків, пакунками для хворих, підтримкою культурних проєктів і спортивних заходів. Намагалася зрозуміти себе й шукала, куди рухатися далі в житті.

Улюблені підопічні підрозділи:

Там, де мої люди.

Найчастіші запити:

Зарядні станції, автомобілі, комплектуючі для дронів, РЕБи.

Найнесподіваніший запит:

Дурний :) Пульт для дрона для чувака, який відмовлявся ходити на бойові — не закрили ми цей запит.

Найкумедніший волонтерський випадок:

Зустріч із коханням життя (і смішно, і гіршно). Познайомилися, коли я передавала дрони його підрозділу. Збір для підрозділу організовувався взагалі не через мого хлопця — ми зрозуміли, до кого саме я їду, буквально за кілька днів до зустрічі.

Зараз:

Працюю у напрямку підтримки військових, ветеранів/-ок та їхніх близьких. Все змінилось: волонтерство займає більшу частину мого часу, і вже давно розмилися поняття робочих годин, вихідних і відпусток.

Як і чому почала писати:

Просто рефлексувала для себе в нотатках і блокнотах. Часом публікувала це в соцмережах. Мої люди почали відзначати це як щось, що варте уваги. Почала писати більше і зараз знаходжу в цьому великий простір для розділення досвіду й відкриттів.

Улюблені книги | музика | фільми:

Читаю багато про нашу війну та різні досвіди в ній. Із останніх важливих для мене книг «Полон» і «Сталева пресслужба» В. Суботіної. Не люблю виділяти щось як «улюблене» — такого немає. Усе залежить від періоду й запиту, і лише тоді текст знаходить особливий відгук.

Що дає сили продовжувати:

Люди і любов.

Якби під час навчання в школі мені показали мене зараз, я б не повірила. Колись я була «маленьким гвинтиком», який боїться повертати зайву увагу, говорить російською і знає рівно 0% інформації про українську історію. А зараз я відчуваю себе частиною її творення. Життя в Криму та, зокрема, досвід життя під російською окупацією значно викривили моє сприйняття світу, і іноді я досі дивуюся базовим речам. Проте зрощення українськості в собі — один із найкрасивіших процесів, який я спостерігала.

Хочу також підсвітити, що в Криму й досі залишаються наші найкращі люди, а в російських в'язницях перебувають понад 470 незаконно засуджених кримчан. Шлях до усвідомлення України в собі складний, але не менш цінний і прекрасний.

Іноді страшно думати, що найкращих людей свого життя я зустріла через війну. З іншого боку, коли мені було їх зустрічати, якщо вона почалася, коли мені було 11?

Аби не боятися цих думок, пробую їх розвивати. Насправді нам всім вдається зустрічати одне одного лиш завдяки нам. Завдяки справам, які ми обираємо робити. Справам, які підсвічують нашу радикальну небайдужість. Такі ми: фундаментально небайдужі стаємо шалено небайдужими одне до одного. Війна є лиш простором втілення небайдужості. Тож не смію дякувати їй за нашу зустріч. Натомість висловлюю найбільшу вдячність своєму небайдужому серцю.

Після деокупації Київщини ми всі стали свідками прояву найгіршого в людях. Маючи можливість нарешті дібратися до населених пунктів у 30-ти км від столиці, ми побачили справжнє обличчя росіян. Паркани, де чітко писало «ДІТИ», прошиті купою дірок від уламків. Притиснуті камінням квіти просто посеред дороги, що були покладені, аби вшанувати чиясь пам'ять. Налякані та розгублені місцеві, які щиро-щиро старалися усміхатися, але пережитий страх і біль сковували кожен м'яз обличчя.

У Бучі почалася ексгумація тіл вбитих під час російської окупації українців. На місці працювали представники відповідних органів, журналісти і волонтери. Моя знайома виставила собі в інстаграм-сторіс 2 фото, які розтрощили мене. На першому фото – зображення Ісуса Христа, розіп'ятого на хресті. Друге фото — тіло чоловіка, яке підняли з братської могили. Тіло лежало у дуже схожій до Христової пози: руки розкинуті по боках від грудей, ноги зігнуті у колінах. Це тіло старшого чоловіка, фото якого я розглядала хвилин 10. Розглядала і намагалася зрозуміти, ким треба бути, аби вчинити таке? Тіло було схудле, руки як розмальовані у синьо-фіолетово-рожеве місиво синців. Одяг розірваний. Ким треба бути, щоб заподіяти стільки шкоди? Росіянами.

Опісля ковтка цієї ядерної суміші почуттів з огиди, розпачу, болю і злості, було прийнято рішення їхати в Бучу допомагати. Я почала шукати інформацію по чатах різних громадських організацій. І ось воно:

— Друзі, шукаємо хост в Бучі або Ірпені. Заночувати після волонтерства.

Лечу в приватні повідомлення до хлопця, що написав це. І вже за тиждень 8 волонтерів їдуть в Бучу, аби допомагати на місці. З чим? На той момент з усім. Ми весь день ходили по вулицях міста і розмовляли з усіма, хто зустрічався.

— Добрий день! (Слово «добрий» відчувається максимально недоречним у цьому моменті.) Вам чимось допомогти?

— Та чим тут допоможеш... Дякуємо, — говорить жінка, дивлячись на свою хату, половина якої перетворилася на сміття з цеглин, залишків шпалер, меблів і декору.

Десь прибирали сміття. Десь просто говорили з людьми. Десь просто багато ходили і думали, як же охопити весь цей масштаб горя? Як думками, так і діями у поміч.

Протягом наступних 3-х місяців ми почали створювати велику волонтерську організацію з відбудови. На той момент ми ще цього не знали. Просто творили. Просто втілювали власну небайдужість.

Насправді багато людей були готові відгукнутися і виділити свої вихідні для роботи у чужих будинках. Тож кількість волонтерів, які їздили з нами, щотижня зростала. В якийсь час ми залучали більше 100 волонтерів за день і стали міряти об'єм розібраного будівельного сміття в тоннах.

Ця історія могла бути про силу звичайних людей, які буквально збирали своє життя з камінців власних колишніх домів. А хтось вже вдруге, бо в київській області жило багато переселенців зі Сходу та Криму. І ця історія точно могла би розповісти про Аню та Валерія, брата і сестру, які тільки-но виїхали з окупованого Енергодару і вже приїхали допомогти іншим. І в цій історії хотілося би згадати про те, що пізніше Валерій долучився до війська і вигризав нашу землю зубами. І ще точно було би важливим сказати, що Валерій віддав найцінніше цій країні — власне життя — у бою.

Ця історія могла бути про дружбу, яка творилася завдяки спільноті небайдужих: така щира і віддана, готова рвати за своїх, зі спільним проживанням усіх руйнацій цієї війни.

Але найбажаніше є розповісти історію найбільшого серця, яке зустрілося мені у житті.

Зустріч цього серця відбулася долево-іронічно. Це серце «викупило» мене на благодійному аукціоні побачень, який організовувала наша команда волонтерів, аби зібрати на весняну відбудову.

Ім'я власника цього серця — Костя.

Як два поважні українці ми авжеж не знайшли часу на цю зустріч, яку він зі мною купив. Бо обидвоє були помішані на допомозі іншим. Я координувала велику волонтерську спільноту, збирала гроші на військо, займалася закупівлями і доставкою усього необхідного для різних підрозділів, ще старалася працювати на роботі і бути хоч якоюсь подругою своїм друзям. Костя ж вже був на ротації з добровольчим підрозділом, час від часу виїжджав на евакуації людей і тварин з місць, що вже за декілька днів ставали окупованими, збирав на військо, проводив аукціони і теж старався бути гарним другом своїм друзям. Спойлер: здається, йому вийшло краще за мене.

Часом ми переписувалися по різних «робочих» питаннях. Костя займався допомогою війську ще з 2014 року, тож я зверталася до нього як до «експерта» у цій нашій самопридуманій «роботі». Колись на моє питання про звітність Костя порадив мені створити благодійний фонд разом з подругами. Мене це дуже насмішило, бо де я, а де оце велике і кричуще «благодійний фонд».

Поки мене смішило щось, на мою думку, «велике і кричуще», Костя ствердно долучився до справді великого і кричущого під назвою Збройні Сили України. Насправді це не було спонтанним рішенням. Здається, Костя розумів цей шлях ще зі школи, тікаючи з уроків у це знову велике і кричуще — Революцію Гідності. Його було важко чимось здивувати в контексті війни, бо він активно залучався від її початку, тож і в час повномасштабного вторгнення Костя з перших днів намагався потрапити у бойовий підрозділ. Перший час його не брали через юний вік (21 рік), тож у цей період відмов він повністю віддав себе переповненому та абсолютно різноманітному волонтерству. І от у свої 22 він вже проходить БЗВП.

Як не дивно, але на цьому «бзвп» ми і знайшлися. Костя десь в лісі Х області, а я вічно біжуча країною в Х областях. Паралельно його чергуванням і нарядам, а моїм розбором завалів і ще купою зайнятостей, почалося створення чогось значно більшого за нас обох разом взятих.

Здається, ці місяці Костя мав вивчати базову військову підготовку, але встигав вивчати ще і мене. Насправді нам було просто шалено цікаво. Здавалося, життєві історії настільки різні, але, попри всі зигзаги долі, дороги, якими ми крокували, виявилися надзвичайно близькими одна до одної.

Костя розповідав багато про те, як в ньому зароджувалася ця любов до України, яка вже зараз дорівнює служінню її ідеям. Яюсь у свої Х років йдучи зі школи, він проходив повз велике зібрання у себе в Рівному і зупинився послухати. І як сильно вразило його почуте. Це були одні з перших зібрань Революції Гідності. З власної цікавості Костя розпитував людей. Ще малий, він не до кінця розумів усіх процесів приєднання України до Євросоюзу, але вже дуже чітко відчув, за що саме стоять люди. Потайки від батьків Костя приєднався до регулярних акцій. Коли в Києві почалися перші сутички між мирними протестувальниками та беркутівцями, рівненські активісти вирішили штурмувати місцеві адмінбудівлі та контролювати проукраїнську позицію міста. І так, цей шалений юнак, чиє ім'я починається з «К», теж брав у цьому участь. Батьки випадково побачили це в новинному сюжеті по телевізору й, аби захистити, заборонили Кості виходити з дому певний час. Він ділився, що насправді закрився в кімнаті і проплакав купу часу, після чого наступного дня зовсім не по-дитячому прочитав свою промову батькам про те, що творяться історичні події й остеронь залишатися категорично не можна. З того часу вся родина Юзвюків долучена до активної діяльності на користь Україні: волонтерство, збори коштів, благодійні ярмарки, робота з ветеранами, пам'яткування і безпосередньо служба у війську.

Слухала і читала це в нашій переписці і безкінечно дивувалася тому, як так можна? Ніби хтось йому на вухо шепче найправильніші варіанти дії. А це ще в підлітковому віці. Час необдуманого, емоційного, часто дурнуватого, алкогольно-цигарково-романтично-дослідницького. Чим більше дізнавалася надалі, тим більше захоплювалася. Здавалося, що ця українська ідея проростає в ньому і квітне назовні. І це відбувається абсолютно природно.

Моя історія впізнання у собі українки була значно заплутаніша та неоднозначніша. Мої перші з народження слова звучали російською мовою, як і другі, і треті, і соті. Я вчилася в школі, де української програми майже не було, натомість було багато російської і всім це здавалося нормальним. Я знала, що таке Україна, бо щоліта ми з батьками їздили у мандрівку по західній частині країни. Я добре відчувала і розуміла мову, насолоджувалася музикою і традиціями. Але ніколи не відчувала це своїм по рідності. Коли росіяни окупували Крим, я ще 4 роки прожила в окупації, що також сильно вплинуло на моє сприйняття реальності та ще більше віддалило мене від українського контексту.

Пошук України у собі зайняв мені близько п'яти років постійних рефлексій, сварок з оточенням, видалення пропагандистських проросійських поглядів з моєї голови, боротьби з думкою, що я не гідна називати себе українкою і я не заслужила.

Розкривши одне одному всі ці деталі мандрівки української ідентичності в наших головах, було дивовижно усвідомлювати, що дійшли ми все ж до дуже схожого сприйняття. І цінності наші перевертаються майже стовідсотково. Це насторожувало і лякало мене, але водночас захоплювало.

Якось захотілося прислати Кості посилку, додати чогось приємного від себе і смачного. Костя веганив, і це було спражньою задачею з зірочкою для мене – знайти щось солодке і веганське. Тоді це здавалося дуже складним. Думала про те, що ж він їсть у тому навчальному центрі. Як вже стільки часу не має доступу до повного списку усіх необхідних продуктів. Але в цьому також Костя. Абсолютно чітко та аргументовано стояв на своєму і навіть у подальшому під час бойових виходів все одно притримувався веганського харчування. Так от, посилка. Надіслала йому листівку та веганські цукерки, які знайшла в магазині екотоварів (мені здалося, що саме там точно буде щось веганське). Тішився дуже. І я тішилася. І багато думала, куди ж це все рухається.

Іноді щиро відчувалося бажання потурбуватися про душі одне одного. Так в один з днів, коли я була на важливому заході і водночас намагалася купити автівку для вояк, вирішуючи мільйон питань по телефону, до мене підійшла знайома і віддала букет квітів. Я дуже розгубилася і подумала, що їх треба комусь передати

або ж кудись поставити. Насправді ж це просто Костя. Каже: «Просто ти в сукні пішла, і це така гарна подія. Хотів, щоб хоч цей день був красивим і теплим для тебе наскільки можливо». Чи світло перемагає темряву, коли з-під землі Запорізької області, перебуваючи під постійними обстрілами, мені присилають квіти, аби день був красивим? Світло не перемагає, але от Людина так точно темряву засвітила собою.

Після тривалого онлайн-спілкування, авжеж, нам хотілося нарешті зустрітися. Іноді здавалося, що ми можемо вже не відповідати на питання одне одного, бо відповіді настільки схожі, ніби наші голови можна легко поміняти місцями і ніхто й не помітить різниці.

Перша наша зустріч наживо відбулася, авжеж, за обставин волонтерських.

Восени я збирала кошти на купівлю FPV-дронів для підрозділу, в якому служив брат моєї знайомої. Після отримання дронів я збиралася їхати у Запоріжжя на передачу безпосередньо військовим. Костя у цей час вже закінчував навчання і мав висуватися на напрямок до своєї бригади. В якийсь момент ми зрозуміли, що обоє їдемо в одне місце до однієї і тієї ж бригади. Якщо чесно, дуже похіхікали з цього каламбуру життя, бо говорили про ці поїздки багато разів протягом місяця і ледь не в останній момент зрозуміли, що у цих окремих поїздках можемо зустрітися. З додаткових викрутасів долі — врешті, вийшло так, що передача дронів відбувалася у день народження Кості. Їхати було дуже хвилююче, настільки, що було важко заснути, хотілося наперед продумати всі слова та рухи. Так дивно знайтися порізну і от нарешті побачитися. Так страшно упустити шанс набутися. Про цю зустріч пізніше мені писалося:

«На тебе було фізично важко дивитися. Ти як яскраве сонце, що різко падає в очі. Хочеться глянути і боляче.

Так складно було підняти очі і дивитися. Так фізично складно було не жмуркатися і не усміхатися. Справді, як дивитися кудись вгору. У це світле мірило Всесвіту. Знати, що чекає тебе щось велике і всеохопне.

Вдавалося вхопитися за твої деталі, коли ти відводив погляд. А як вертав і наші перетиналися, блискавка йшла всім тілом.

Напевно, якщо я ходжу вся червона, як загоріла від сонця, опісля зустрічі з тобою, це щось значить.

Тебе було страшно торкнутися. Здавалося, що ти такий порцеляновий. Що торкнуся і картинка посиплеться, мої очі почнуть відкриватися і виявиться, що це все сон.

А це все — ТИ».

З цього моменту ми почали вчитися проживати все за життя за 40 хвилин/1 день/2 тижні.

У війну не так легко закохатися. З'являється так багато нових «але»: погляди, цінності, вчинки, готовність бути постійно не разом, готовність до дуже різних та часто болючих змін одне в одному. Це не відчувається як щось романтичне і беззаперечно щасливе. З появою почуттів, ти цілковито розумієш весь комплекс відповідальності за роботу над ними. Тож ми вирішили влаштуватися на цю роботу на фултайм.

Любов — те, що плекалося і зрощувалося нами надалі.

Добре знаю, що ці вчинки знайомі багатьом українським родинам. І насправді вони варті застосування і в мирні часи. Ми були готові їхати одне до одного, витративши на дорогу в два рази більше часу, ніж разом. Костя приїжджав до найближчого великого міста прямо з позицій: з п'ятисантиметровим шматком бруду на взутті, заморений, голодний, але в цю дану нам мить — найщасливіший з усіх. Я їхала до нього рівно на 8 годин спільного часу, вириваючись між двома волонтерствами в різних містах. Це не відчувалося чимось надзвичайним, це було дуже зрозумілим правилом. Наше мистецтво бути поруч завжди дуже мене надихало. В різні періоди життя на поштах одне одного ми знаходили маленькі посилки, такі собі посланці, які самі за себе говорили: «Ця реальність тепер спільна для нас. Ми міцно стоїмо у ній вдвох».

Книжки, веганська їжа, квіти, смішні шкарпетки, мерч пам'яті загиблих знайомих, листи — дуже різне, завжди влучне і потрібне.

Під час Костіних відпусток ми старалися прожити так багато досвіду, скільки зазвичай проживають у спокійному режимі за

пару років. Хотілося перезнайтися з усіма нашими друзями, пограти в цивільне життя і сходити в театр/кіно, поїхати у рідне місто Кості, з'їздити на сплав, сходити разом в гори, приготувати спільну вечерю, просто відпочити, не роблячи рівно нічого. Такі «прості», на перший погляд, бажання — мати це все. І такі, насправді, найцінніші.

Ми знали, що у нас мало часу, тому витискали з нього все. Міряли життя днями, і кожен був добрим, бо у ньому були ми. Всі можливості у кожній долі секунди належали нам. Зідзвонювалися в випадкові моменти, переписувалися по півночі: Костя з бліндажа посеред поля, я з підвалу міста. А іноді бути поруч означало встигати набутися, навіть коли місцем і приводом зустрічі було поховання спільного друга. Такі вони the best twenties.

Найкращі вчителі життя одне для одного. Коли ми спільно, у нас віддзеркалюються найкращі чесноти. Костя вчить мене завжди знаходити час для своїх людей. Вчить не словами, а вчинками. Бо й дружба під час війни значно складніша. Але Костя завжди знаходив спосіб дати своїм людям плече підтримки. Будь вони у Львові, будь вони у Серебрянському лісництві. Я часто передавала щось незнайомцям для мене, але важливим людям для Кості. В одну з таких передач мені випала честь, і сказати менше я не можу, — надіслати жетони й написані від руки листи друзям Кості, які служать. Ці хлопці були на різних напрямках, мали різні посади, проживали абсолютно різні моменти. І кожного з них Костя зміг підтримати у цей момент потрібним жестом. Кожен з них відгукувався мені задовго опісля, що це був один з найтрепетніших і найважливіших подарунків у його житті.

Я вчила Костю бути в любові посеред родини. Родини наші досить схожі, але Костя часто підмічав моє вміння відбуватися і любов відтворювати у сім'ї особливо. Було радісно бачити зміни у його спілкуванні з рідними після наших довгих розмов. Приїхавши в його рідне місто, ми годину обирали букети квітів кожній жінці в його сім'ї. Знали, що я не встигну з ними перетнутися, тож вибирали ретельно, аби зможти передати вітання через красу рослин. Костя не дуже це розумів, але покірно виділив весь потрібний час на цю активність. Кропіливо слухав усі мої коментарі, описував характери мам, сестри, бабусі, тітки, радив кольори і квіти, які найбільше б відгукнулися. Я дуже люблю цю нашу відкритість до науки любо-

ві. Коли одне в одного можна підглянути інструменти, як ще людей любов'ю можна порадувати. І все з щирого захоплення одне одним.

Один з найважливіших моментів життя стався з нами на Майдані Незалежності у Києві. Ми йшли з Жовтневого Палацу після розважальної події. Обговорювали, як кому було, і трішки сперечалися через місця, які обрали. Дійшовши до поля з прапорцями, зупинилися. У той час ходити між прапорцями було можливо, їх ще не було настільки багато. Ми пройшлися разом декількома стежками. Мені здається, ми мовчали. В якийсь момент ми зупинилися і стали обличчям одне до одного. Дивилися в очі без намагань приховати спільний біль, який одночасно відчувався. Дивилися крізь сльози. Довго мовчки обіймалися. Це ті обійми, які не побажаєш жодній парі. Які не кожна пара, на щастя, проживе. Обійми, в яких зрозуміле кожне не вимовлене слово. Ніби серце до серця притиснулися і прочитали все напам'ять. У той момент серця відчувалися важкими каменями, сповненими темрявою, почуттям безпорадності, болем, і моє – надзвичайним страхом. Ніколи-ніколи не хочу, аби це місце стало нашим єдиним для зустрічі.

16 липня 2024 року, під час виїзду, поблизу позиції Костіного екіпажу вдарила російська керована авіаційна бомба. За декілька днів до цього я просила Костю надіслати мені фото і пояснити принцип роботи КАБа, аби переповісти про це своїм подругам. Звук від КАБа не порівняєш ні з чим. Хоч я чула його лише на відео, але враження ніби небо розривається. Один з найстрашніших звуків за життя. І цей найстрашніших звук тут і стався занадто близько до Кості.

Костю сильно поранило. Як мінімум, роздроблена нога, відкритий перелом. А це масивна кровотеча. Час життя вимірюється в секундах і можливості вчасно надати необхідну допомогу. Костю витягли побратими і за його вказівками допомогли затягнути турнікети. Екіпаж повезли на стаб.

У той час я була в зовсім іншому місті. Плавала в річці і не розуміла, чому так дивно і погано почуваюся. Хоча насправді здогадувалася. Ці передчуття вже складно з будь-чим сплутати. Ти вже все знаєш, просто ще боїшся визнати. У той день, як і в усі інші, ми постійно були на зв'язку в переписці. Час від часу говорили про робоче, буденне, самопочуття. Час від часу обмінювалися короткими:

«?»

«+»

А потім мої повідомлення перестали доходити до Кості. Це легко помітити по кількості галочок в месенджері. Одна. Одна. Одна. Одна. Я дуже чітко знаю, скільки часу займає заїзд і виїзд з позиції. Я точно знаю, коли зазвичай це відбувається. І точно знаю, що ця дурацька одна галочка висить і не змінюється вже задовго. Я написала побратимам Кості і просто вирубилася в сон. Настільки дивно швидко — здавалося, ці декілька годин очікування висмоктали з мене всі сили. Я прокинулася о 3-й ночі від дзвінка побратима Кості:

«Ми поранені, їдемо в лікарню в Запоріжжя. Скоріше за все, одну ногу будуть ампутувати».

Як би дивно не звучало, але я була шалено щаслива. Живі. Слава Богу.

Наступного ранку я вже мчалася в Запоріжжя. Дорога займала близько 6-ти годин автобусом і потягом. За ці 6 годин я тримала себе найкращими думками про те, в якому центрі буде ліпше проходити реабілітацію, з ким я домовлюся про те, аби поставити Костю на протез, і скількох людей він ще зможе надихнути своєю історією. Я вже планувала, як буду працювати поруч з ним у лікарнях, як буду міняти міста разом. Що казати, якщо я вже запланувала його участь в Invictus Games. Життя Кості набувало величезного сенсу за будь-якого сценарцію. Я розпланувала все. Їхала на цю зустріч з натхненням, з готовністю разом починати нове життя.

Зупинившись буквально в центрі Запоріжжя, я дізналася новини з лікарні. Костін стан насправді критичний, у нього постійно зупиняється серце. Ампутували вже другу ногу. Усе, що мені сказали: «Моліться».

За 2 години я мала мати робочий дзвінок, на який рішуче збиралася піти, щоб відволіктися. Насправді все, що я змогла робити, — вештатися вперед і назад тими самими дорогами. Очікування переростає у справжнє пекло. Такі собі молитви уперемішку з істерикою, панікою, нудотою, бажанням вирвати собі волосся і розтрити зуби. Від цієї невідомості, чи вийде. Чи вийде вибороти

життя. Безсиле очікування і пошук, що я можу зробити. Очікування, очікування, очікування. Не день, а срана довжелезна нуга, що тая-ягнеться і щосекунди виїдає кожну клітинку тіла. Відчуття просто над прірвою. Де все, що є, — очікування. Лише час, сили його та сили лікарів. Я можу лише чекати. Здавалося, що гірше за саме очікування нічого бути не може, хоча думалося, що, авжеж, може і це «гірше» має чітке означення.

Шукалося Бога, шукалося церкву. Не знайшлося обох.

Я ледь підіймала свої ноги і просто рухалася без напрямку. Вголос говорила з Костею. Зверталася до нього з усіх сил. Просила старатися. Просила бути. Обіцянки, які даються в такі моменти, абсолютно непорушні. Я торгувалася. Що я готова віддати, аби він був. Я вила і просила, я благала.

Наступного ранку я їхала в лікарню з найбільш дурнуватими покупками у моєму житті: розмальовки та м'які іграшки-антистрес. Збиралася разом з мамою Кості чекати новин в коридорах лікарні і «розважати» себе хоч чимось. На вході лікарні вже побачила маму і побратимів. Знаєте, дещо ніякова перша зустріч з мамою хлопця. Все можна було зрозуміти по погляді. Певно, так, як показують у кожному лінивому фільмі. Можна було й зрозуміти, але мозок ще на секунду відтягував цей момент, підсовуючи швидкі питання: «Як привітатися з усіма? Чи доречно казати «доброго ранку»? Чи «вітаю» не надто офіційно?» Не помітила, як вже за мить була в обіймах Ольги, мами Кості. Обіймаючи, вона сказала мені на вухо: «Він помер».

Тікати тікати тікати чимдужче. Бігти, далі далі далі далі. Впасти біля лавки. Підкажіть, будь ласка, а що робити далі? Зсередини рвався просто нестерпний рев. Подих з усіх сил вибивався з мого тіла. Для чого мені вдихати хоч ще раз, якщо моє велике серце зупинилося сьогодні о 5-й ранку. Для чого мені життя з цією новиною? Я хочу зникнути, аби це знання зникло разом зі мною. Аби цих слів ніколи не звучало, аби жодна голова не тримала у собі цю інформацію.

На сльози було виділено хвилини дві по відчуттях. І через ці дві хвилини почався найскладніший забіг мого життя. Виявляється, поховання — це надзвичайна кількість рішень, задач. Вияв-

ляється, поховання може вимагати творчої концепції. Виявляється, коли ховають кохання твого життя, ти готова навіть цей день зробити якнайкраще про нього.

Ми з Костею немало говорили про смерть. Він мав написаний від руки заповіт, де виклав бажання бути кремованим, збирати гроші на військо замість квітів, бути разом і сміятися. Така вона, прогресивність сучасних пар: ми обговорювали, що треба створити Гугл-таблицю, де будуть всі контакти тих, кому важливо повідомити у разі його загибелі. Ми говорили про це як про буденну справу. І з цим було легше. Здавалося, якщо якнайкраще до цього підготуватися, якщо з цього сміятися — це оминє.

Прощання з Костею відбувалося у його рідному місті, Рівному. За день близько 100 людей самоорганізувалися і приїхали з абсолютно різних кутків України і світу. У центрі міста звучала Костіна улюблена музика. Його друзі та знайомі обіймалися і мазали одне одному обличчя глітером. Всі були у вишиванках або по формі. Прощальна церемонія тривала декілька годин, і було відчуття, що це ніколи не закінчиться. Що ніби поки ми всі тут, ця звістка ще не набула матерії. Цілковита ілюзія, в яку щиро віриш, дивлячись прямо в мертве обличчя найкращої людини, яка мені стрілася. Я придумала собі, що це наше побачення. Дивлячись без зупинки на тіло, переповідала думками йому про всіх, хто прийшов. Трішки сміялася, ледь стримуючись, з тих, хто за життя бажав Кості зла. Здавалося, що все навколо білий — шум. І ми двоє дивимося на це збоку, коментуючи.

Опісля офіційної церемонії прощання ми влаштували вечір пам'яті Кості. Як він і заповідав. Аби якнайкраще передати відчуття того часу, я мусила передивитися фотографії. І знаєте, так і не скажеш, що це поховання. Цю фразу пізніше я ще багато разів повторюватиму по відношенню до наших похованих друзів. Але тоді це все ще було вперше саме так. Всі сміються. Ми разом співаємо пісні, їмо веганську їжу, багато спілкуємося й обіймаємося. І також ми проводимо аукціон, на якому розігруємо особисті пам'ятні речі Кості. Колись він зміг розіграти звичайну скріпку для паперів за 2 000 грн. Тепер ми розігруємо його панамку за десятки тисяч гривень. Мені складно пригадати, як довго це все тривало. Але людей було так багато, здавалося, ми зайняли всі готелі у Рівному і ще частина мусила спати у підвалі школи. Це була найбільша збірка друзів за часи повномасштабної війни. Вирвалися майже всі: цивільні, вій-

ськові, іноземці, побратими. Ми всі зустрілися тут, на місці фінального знайомства і прощання.

Мене завжди дратувало, як в культурі страждання головного героя винагороджували надзвичайними набутками опісля. Бо щодень після загибелі Кості відчувався мені справжнім знущенням з моєї душі. Мене вивертали фізично і ментально. Було огидно прокидатися, засинати, бути. Їсти важко, спати важко, плакати вже теж важко, ходити важко, тримати комунікацію з людьми важко, бути вдома важко, бути не вдома важко. Я не знаю, як описати цей стан. Коли гине кохана людина, гинуть двоє. Тільки один лягає в труну, а другий лишається. Відігравати виставу під назвою «ілюзія життя». Узагальнюючи рік опісля останнього його вдиху, можу обрати слово «блювота». Саме так відчувалося моє існування.

Але раз промовляючи слово «кохаю», треба бути готовою за це слово відповідати до кінця. Я губила це «кохаю» у безмежжі цього болю і темряви. Я так часто до нього зверталася, я щиро шукала любові, я билася в груди, стараючись достукатися до власного серця. Аби відновити його ритм. Аби нагадати, що воно любить. Без успіхів.

В якийсь момент я просто звикла. Прийнявши реальність, що існування буде тривати саме так. Мені вдало виходило поєднувати образ активної волонтерки, успішної менеджерки і вдови. Ненавиджу це поняття, але іноді хочеться додати його для підкреслення сюру, який відчувається постійно. Тож вдень, на людях, у проєктах я вдало грала ролі Саші, які вона зайняла до того. У будь-якій, хоч 10-хвилинній перерві я розбивалася. Але нагадувала собі, що за 10 хв нова робоча зустріч. Маємо дедлайн на зібрання.

Біль засліплює і звужує погляд до тоненької щілини. Весь цей рік я справді не помічала, куди зникла моя любов. А справа у тому, що любов зовсім не зникла. Вона творилася і творила.

Приблизно місяць після загибелі Кості разом з його друзями ми започаткували проєкт його пам'яті. Дуже не хотілося робити щось формальне. Аби якнайкраще розбудувати.

ЗБІРКА ВОЛОНТЕРСЬКИХ НОВЕЛ

VOICES OF
DEFENDERS VOL.2

ЧОМУ НА ВАНТАЖНИХ ВІДДІЛЕННЯХ ВЗИМКУ ТАК БАГАТО ШИН?

З любов'ю до тих, хто продовжує...

Софія Козлова

Софія Козлова

25 років

Родом з Дніпропетровської області, зараз живе у Львові.

Менеджерка центру з виготовлення маскувальних сіток. Займається комунікацією, логістикою, SMM та закупівлею матеріалів.

Освіта:

ЛНАМ (бакалавр, магістр), кафедра актуальних мистецьких практик.

До повномасштабного вторгнення:

Була студенткою, вивчала сучасне мистецтво. Жила в гуртожитку, їздила на резиденції та вела активне соціально-мистецьке життя.

Улюблені підопічні підрозділи:

Любимо всіх. Відкриті до всіх, хто звертається і кому потрібне маскування.

Найчастіші запити:

«Бруд із брудом»: сітка з різними відтінками коричневого кольору, що імітує багнюку в будь-який сезон, особливо у весняно-осінній період.

Найнесподіваніший запит:

Просили зробити чисто чорну сітку, як вигоріле попелище. Сітки виглядали дуже готично й магічно, і відтоді це улюблений колір у багатьох. Тож про всяк випадок ми завжди тримаємо ще рулон чорного кольору.

Найкумедніший волонтерський випадок:

Колись одна мама, коли дізналася, що ми відправляємо сітку її сину, знайшла через волонтерок мої контакти й запитала, чи можу я разом із сіткою надіслати борщ. Ми тоді зішлись на тому, що передамо від неї цукерки, але це прохання надовго запам'яталося.

Зараз:

З початку повномасштабного вторгнення я почала займатися волонтерським центром і продовжую це робити надалі. Він потребує багато уваги, залученості та майже постійної включеності, тож суттєво впливає на стиль життя. Бувало, що я забувала і поїсти, і повернутися додому. Я звернулася в терапію, щоб поступово знаходити той магічний work-volunteer-life balance, бо функціонувати ставало дедалі складніше.

Паралельно я веду мистецьку діяльність, у якій осмислюю різні досвіди волонтерства. Через завантаженість мала невелику перерву. Зараз у моїх роботах багато уваги приділено маскувальним сіткам та їхній присутності у фронтovому ландшафті.

Як і чому почала писати:

Часто я не могла знайти спосіб виплеснути всі емоції від волонтерської діяльності, тож легше було їх записувати. Переважно це були хаотичні нотатки в блокнотах. Завдяки проєкту я почала діставати їх і трохи структурувати. Я не маю літературної освіти, тож не надто прискіплива до своїх текстів, розглядаю їх як потік свідомості про те, що болить.

Улюблені книги | музика | фільми:

Приліжкова збірка поезії «Тонка коричнева лінія». Тут можна і сміятися з відсилочок, і плакати від усвідомлень. Одна з улюблених книг — «Бабуся вмирати не любила». Здається, це просто історія про життя шахтарської родини, але вона дуже чіпляє, знаходиш щось рідне в кожній розповіді. Обидві книги я прочитала на одному диханні за ніч.

З музики люблю пісні Zwytar і старі колядки.

Що дає сили продовжувати:

Я дивлюся на лист очікувань на сітки й розумію, що всі ці люди чекають свого маскувального. Найчастіше черга сягає двох місяців. Найбільше сил дає команда поруч – саме завдяки сміху й пісням ми вже майже чотири роки плетемо разом.

Я мрію, щоб кожна людина хоча б раз на місяць приходила в наш волонтерський центр і сплітала квадратний метр маскувального.

ЧОМУ НА ВАНТАЖНИХ ВІДДІЛЕННЯХ ВЗИМКУ ТАК БАГАТО ШИН?

Сиджу на сітці. У волонтерському центрі сьогодні не людно, бо ми готуємось до відправки. Чекаю, коли Бодя заведе акумулятор, що періодично здихає на морозі. Сітки скручені в рулони завбільшки з велику ковдру. Їх близько десяти, і я рахую, скільки разів мені треба буде повернутись, щоб це все перенести.

На останню відправку в році у нас є традиція — складати всі сітки у велику ялинку і робити загальне фото. В грудні вже починається сезон сіток «брудний сніг» (білий з коричневим), тож наша «ялинка» схожа на вирваний шматок зимової ріллі.

Часто люди бояться наступити на сітку, коли вона розкладена на підлозі. Дивлюсь на це з усмішкою. Через кілька днів вона буде валяться в бруді, під дощем, десь під обстрілами. А ймовірно — взагалі згорить. Твої домашні тапочки точно не зашкодять. Хоча, може, це підвид поваги до своєї роботи?..

Два роки тому, коли кількість людей у волонтерському центрі стрімко скорочувалась, ми почали акцію з видачею сіток на «домашнє опрацювання». Береш собі додому дерев'яну раму, натягуєш на неї сітку і десь між вигулом собачки та приготуванням вечері встигаєш зробити маскування для ¼ стандартного пікапу. Зручно, мобільно. Потім ми з'єднуємо багато маленьких шматочків між собою і виходить одна велика сітка. Таким чином вже більше двадцяти людей плетуть свої вклади вдома, на потіху своїм хвостикам. Особливо котам — це ж ідеальна можливість залізти по сітці кудись під стелю, як павучок. Або сховатися в купі нарізаних стрічок, біснувати, розносячи їх по хаті, а потім ще й частково погризти натягнуту основу. Всім котячим психологам-розробникам іграшок взяти до уваги!

В європейських музеях бачила переносні складні стільчики у людей, щоб можна було присісти в будь-який момент. З відправкою сіток майже так само — завжди є на що сісти, поки чекаєш машину. Мені подобається їздити на пошту в таких трохи раритетних авто з радіо. На шкіряних потертих сидіннях. Я наче не просто на пошту їду, а «вирішувать делішкі». При повертанні ключа вмикається магнітола.

«Радіо Джаз... Бути собою».

Весь багажник машини заповнений сітками і коробками. Коричневі скручені рулончики схожі на грудочки землі, перекочуються, коли машина підстрибує на вибоїнах. Так виглядає город, коли мій дідусь зорує його трактором навесні. За важкими залізними плугами тягнуться залишки минулорічних корінців з кукурудзи, волога земля піднімається, наче шоколадний бісквіт. Через відкриті двері в кабіні трактора пробивається запах чорнозему. Дідусь дає мені порулювати, поки бабуся не бачить. І я знову маленька.

Ніколи не справляюсь із візочками на вантажній пошті, ті колеса мене не слухаються. Юра переносить купу наших коробок і сіток, поки я займаю чергу. Вони не поміщаються на візок і доводиться складати на підлогу.

Чому на вантажних відділеннях взимку так багато шин?

Черга рухається монотонно, люди розтягуються в довгу лінію попід дерев'яними рядами ящиків. Нас вже тут впізнають. Буває, пропускають без черги. Частіше ні. А якщо і пропускають, то доводиться терпіти незадоволені репліки всіх інших в черзі.

Мабуть, складне крісло того чоловіка перед нами розвалиться, якщо його терміново не оформити.

Номер відправника. Номер отримувача. Оператори вже навіть не питають, що ми відправляємо. За чотири роки вони вивчили наш асортимент і мій номер телефона.

З кожною відправкою все більше вивчаю географію. Хоча більшість і так на один напрямок. Вже знаю номери вантажних відділень в кожному великому місті Донеччини, Харківщини і Дніпропетровщини.

Мої найулюбленіші — це «степові» сітки: суха трава і трохи землі. Іноді я відходжу на кілька метрів від рами і наче бачу, як гойдається ковила, коли йдеш степом. Я ніби знову їду з мамою по лівому березі на дачу, а вітер патлає моє волосся через відкрите вікно. «Радіо Джаз... Бути собою». В спогадах виринає запах сояш-

никової* олії і стоїть в моїх ніздрях тягучим припахом насіння. От що значить — своя маслобійня. Вздовж городу довший ряд високих деревовидних квітів. Настільки високих, що я не можу дістати до них і стрибаю. Бабуся сміється:

— Я ще з боку дороги посадила, подивись, як гарно взійшли.

Жовті голови хитаються від вітру біля паркану. Гарно в'ється хміль попід височенними сосяниками, які постійно обсідають горобці. З берега доноситься запах стоячої води. Такий специфічний — трохи свіжий і солодкий водночас. До берега рукою подати. І так ідеш собі через ліс, по піщаній дорозі, через сосни й акації, які місцеві ще не встигли "порізати" на опалювальний сезон. А повернеш на інший бік — степ. Степ без кінця і краю, вицвілий, сонячний, повний маленьких кольорових крапель дикого гороху і петрового батога. Ви знали, що з його кореня роблять цикорій?

Листаю список відправок у пошуках наступного потрібного телефона. Пора заводити якісь органайзери, починаю вже плутатись в тих посилках.

Одна з відправок з трьома сітками їде на звичайне відділення, бо поряд немає вантажного. Доводиться розбивати на три посилки. Приблизно рахую, наскільки ми виходимо за сьогоднішній бюджет.

Я отримую запити на робочу сторінку центру майже кожен день. Іноді це одна сітка на пікап, іноді це велика сітка на бліндаж і окопи, а іноді це п'ятдесят сіток. Завжди відчуваю шалену провину, коли мені треба повідомити військовим, що чекати сітку доведеться більше місяця. Деякі справедливо обурюються. Але як пояснити, що так всюди? Що попит перевищує пропозицію і нинішні можливості. Що черги на сітки у волонтерських центрах переповнені, що ходить плести групка з двох десятків людей, а цього недостатньо. Будь-який проект з амбіціями на довготривалість має заменеджиритись і раціоналізуватись, щоб не зникнути. Мені пощастило на магістратурі мати курс із менеджменту проєктів.

* так завжди її називає моя бабуся

Для практичного огляду на курс вирішила далеко не ходити, а обрати своє життя й сітки. Настільки прикладними завдання для семінарів ще не були.

Раціоналізація процесу проходила чудово, місія-ціль придумані, план був прописаний в найкращих табличках Ганта, висновки зроблені, навіть проведена робота над помилками.

Покроково, завдяки всім табличкам, ми з командою почали вкладатись в усі терміни і (о, чудо) навіть встигати закрити BCI запити (поки динаміка не впала через свята принаймні).

Все йшло прекрасно і навіть мої не найулюбленіші бюджети в Excel виглядали так просто і райдужно. Але семінар по роботі з ризиками був моїм каменем по голові, відром води і снігом влітку одночасно. Бо одна річ — підсвідомо розуміти можливі ризики для проекту, інша річ — їх раціоналізувати, прописувати, оцінювати.

Максимально намагалась згадати всі загрози і що зазвичай йде не туди. Як прописати в ризиках, що кінцевий продукт може бути вже не потрібен? Як оцінити за шкалою ймовірність того, що абонент вже не відповідь?

**«Привіт сітки забрав) в нас
якраз виїзд думав сфоткатися
по формі красивими перед
виїздом але в нас злива, тому
сфотографуюся по поверненні
через 5 днів»**

По спині гуляє вітер, позаду купа людей з червоними поштовими візками та шинами. Навколо поля з картону і скотчу. Чому на вантажних відділеннях взимку так багато шин?

Перераховую чеки, стоячи в черзі на оплату. Стрічка скріплених чеків схожа на серпантин на ялинках, який ми закидували в дитинстві.

В дитинстві маскувальні сітки сприймалися по-іншому. Мене часто питають, чому саме сітки перші прийшли мені в голову

того спільного для всіх лютневого ранку. І я згадую короткими уривками фізкультурний зал моєї школи, розвішану посередині довгу волейбольну сітку, на яку мами моїх однокласниць зав'язують білі і зелені стрічки. Вечір, нам холодно, і ми (діти) хочемо додому. Мами щось ріжуть і нав'язують, а сітка опускається від тяжкості наших порізаних дитячих речей. Чомусь білого і зеленого кольорів. І мені навіть здавалось, що я чую на фоні вибухи.

Через вісім років я знову буду різати свої речі. І речі ще сотні людей, які приносять їх у вже наш волонтерський центр. Ідея про його організацію виникла 24 лютого, коли навколо всі бігали та метушились, а мені хотілося сісти й «відчути землю під ногами». Тоді я написала в наш гуртожитський чат, що збираю у своїй кімнаті речі зелених та коричневих відтінків. Так ми з сусідкою Настею різали на моєму ліжку перші стрічки для сіток.

Вже наступного дня ми домовились, що організуємо плетіння в одному з великих приміщень на першому поверсі. Звичайно, там не було нічого облаштовано. Тому нам довелося будувати всілякі химерні конструкції з дощок. Перший час ми плели на підлозі, в позі креветок, що не було видно паркету.

Цю кімнату тоді всі називають «світлиця». Ми її досі так називаємо. Я поширила в інтернеті інформацію про те, що ми шукаємо матеріали, написала номер. З того моменту кілька тижнів у мене безперестанно дзвонив телефон — люди приносили одяг, тканину, джути. Деякі дзвонили навіть вночі. Приносили дуже багато всього, тому, крім тканини потрібних кольорів були: взуття, пряжа, дуже багато чоловічих підштанників, купа мереживних трусів, сітки проти птахів, шнури для шибарі та багато зеленки. Словом, люди несли все, що могли, аби допомогти. Скільки ж кофтинок розпороли за цей час мої руки. Скільки порізаних ковдр, футболок і штор львів'ян прикривали потім позиції і пікапи.

«Моє хобі» (як колись назвав один викладач) має вже певну тяглість.

В лоточку навпроти пошти, з дивною назвою — «Борода», беремо каву. Саморобні лавочки з піддонів розташовані якраз так, щоб бачити все поштове відділення.

Беру печиво з передбаченням — мене це тішить, це нагорода за сьогоднішній день. Надпис: «Люди не зустрічаються випадково».

Це завершальний ритуал. Почуття, що ти щось зробив. Точніше, хвилинна радість, що ти щось зробив. В цей момент думка «я роблю недостатньо» трохи притуплюється за кількістю ТТН, які ще треба всім надіслати. Кожна відправка тільки нагадує про те, скільки ще попереду.

Повертаюсь у волонтерський центр. Дівчата зробили каву з вершками. Хлопці крутять станок для порізки матеріалу на стрічки. Основа поступово заплітається кольорами сухої трави, багнюки й опалого листя. З колонки лунає якийсь навіжений сихівський плейлист Тетянки, вперемішку з польським репом. Захід сонця підсвічує прапори, що висять на стінах і вікнах, які військові підписали і надіслали нам як подяку. На столі стоїть домашній пиріг. Іноді жартую, що сиджу на сітковій дієті: булочки, печиво і пироги з кавою.

Я люблю це місце і цих людей.

Робота активно кипить. Кожну хвилину маленька стрічка заплітається, щоб стати частиною важливого маскування.

«Радіо Джаз... Бути собою».

ЗБІРКА ВОЛОНТЕРСЬКИХ НОВЕЛ

VOICES OF
DEFENDERS VOL.2

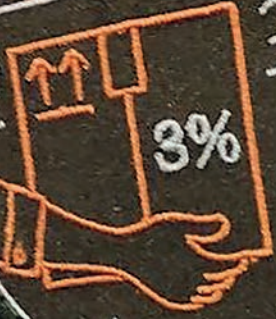

ВЕЛИКІ І МАЛЕНЬКІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Христина Коропецька

ВОЛОНТЕРИ

УА СОВМІС

ВОЛОНТЕРИ

ВО

ВОЛОНТЕРИ

3%

Христина Коропецька

27 років

Живе у Львові.

Забезпечує Сили Оборони засобами тактичної медицини і спорядженням.

Освіта:

Бродівський педагогічний коледж, згодом Тернопільський національний педагогічний університет (ТНПУ), ступінь — магістр.

До повномасштабного вторгнення:

Викладала англійську, їздила в гори, на фестивалі і вивчала мови.

Найчастіші запити:

Аптечки, а серед такмед-розхідників — окремо гемостатичні бинти й турнікети. Якщо говорити про спорядження, то це, мабуть, плитники, рюкзаки, підсумки та магазини.

Найнесподіваніший запит:

Несподіваним швидше був не запит, а рішення — купити вузловий турнікет, не маючи грошей, щоб його оплатити. Виїзд мав бути завтра, ми купили все, що було потрібно до виїзду, спакували повністю рюкзак медика. Загалом, було все, крім вузлового (про який вже не раз медик згадував, що той йому потрібен). Їдучи в машині й обговорюючи, скільки він коштує та що грошей на нього немає, я просто зробила замовлення із завдатком у 500 гривень – щоб відправили накладеним платежем. Після цього опублікувала допис про збір на вузловий турнікет (який уже їде, гі-гі), і потрібну суму зібрали за 8 годин.

Наступного дня вузловий турнікет забрали з пошти, і медик поїхав на фронт. Під час цієї ротації, на одному з виходів, вузловий турнікет зробив свою роботу і медик врятував ще одне життя. Десь так виглядають імпульсивні покупки. Насправді це не єдиний випадок купівлі чогось на фронт, не маючи коштів, ну але хто рахує — головне встигати.

Найкумедніший волонтерський випадок:

У нас не було в зазначці турнікетів, а медикам треба було відправити «на вчора». І поки ми билися головою об лід, кіт Вольхи (подруги-волонтерки) з верхньої полицки скинув коробку з турнікетами — ничка, про яку забули і яка нас тоді врятувала.

Зараз:

Працює в UA Comix: керівниця відділу мерчу у видавництві UA Comix та адміністраторка крамниці UA Comix Store.

Як і чому почала писати:

Мене змусили (Богдан з Вовчиком).

Улюблені книги | музика | фільми:

«Володар Перснів» — трилогія (і фільми, і книги).

Що дає сили продовжувати:

Перебування росіян на території України.

ВЕЛИКІ І МАЛЕНЬКІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Я не думаю, що та війна робить когось сильнішим. Що вона точно робить, так це хуярить тебе, проходиться по всіх твоїх слабкостях і любовях — хай то рідні, дім, спогади, життя твоє, і б'є. Б'є так, що деколи твої легені вже не хочуть вдихати і, може, якби не природні інстинкти, то так би й вмерли без бою. І таке могло б статися. Але війна прийшла не в ту країну. У нас, бачте, покоління загартованих. Мені деколи здається, що генетичний код дуже недооцінюють. Та значимість в розумінні свого походження, людей минулого, котрі заклали (не тільки своїм словом, а вчинками і кров'ю) майбутнє. Те саме майбутнє, яке ми звем теперішнім і яке маємо передати далі. В процесі ще нагадати росіянам, що їхнє місце — то біла церква і болота. І на соловках, де вони катували українців, мають висіти їхні голови.

Ти пам'ятаєш той день лютого, те затишшя перед сиреною в п'ятій ранку, після якої ми всі зробили вибір (кожен свій, звичайно)? Пам'ятаєш Революцію Гідності і ті події на Майдані, людей, завдяки яким у нас є теперішнє. Те тепершнє, в якому ми продовжуємо відстоювати свою Незалежність, а росія все ще біситься як вуж на сковорідці, бо не годні нас вирвати з коренем. Багатовікова війна триватиме до останнього переможеного, і хай нам вдасться вистояти на день довше, ніж їм.

Ми робимо роботу, до якої взялися, і не будучи в армії, треба робити усе для армії. Це сьогодні називають волонтерством, або військовим волонтерством. Трохи не збігається з реаліями. Волонтерство — це те, що ти робиш у вільний від роботи час, а постачання і забезпечення, якими займаються цивільні для військових, — це питання виживання і частково боєздатності армії. Можливо, ви вважаєте, що завезені двадцять аптечок на фронт — це крапля в морі, але та аптечка потрапила в руки одній/одному із тисяч військових і, можливо, вона врятує йому/їй життя або не знадобиться з хороших причин. То хіба це мало? Питання риторичне.

В умовах війни ти маєш зайняти своє місце і твоє завдання як цивільного — бути корисним армії, починаючи з донатів і закінчуючи поставками амуніції, нічників, машин і т. д. Волонтери в сьогоднішні дні — це люди, котрі взяли на себе відповідальність забезпечувати, шукати і знаходити корисні військовим ресурси.

Дуже часто волонтери — це той місточок між цивільним і військовим, спосіб підтримати, бути активним, бути залученим. І тут також важливо дотримуватись субординації: скільки б ви не вгнали в армію, поки ви не служите — ви не можете називати себе військовим, і нема роботи важчої, ніж у військових. Вибачте, але це правда, і їбане лицемірство — приклеюватися в ряди тих, хто безпосередньо хуярить на фронті.

Тут би мала місце історія про неосяжну волю, віру, постійне натхнення і «яка ти молодець, що стільки працюєш». Так-так, історія буде саме про те, що фразочки і висловлювання захоплення не дуже цінні, коли їх озвучує нічого не робляча людина, бо між захопленням і осудом — один допис на фейсбуці.

Я — Христинка, і я досі цивільна. У мене немає історій про Донбасонію чи поїздки під Ізюм, і даліше Одеси я не була (отак-от, терикони бачила тільки на фото). Проте такмед, машини, обладнання і спорядження, яке я купляла, бачили Сребрянський Ліс, Кринки, Олешки, Харківщину, Херсон і багато чого іншого. Та вся провізія йшла в руки людей, котрі встали на захист Батьківщини і нашого дому, тому продовжуємо керуватися правилом — якщо ти не у війську, то для війська.

Мої перші спроби волонтерити почалися в далекому 14-му, коли була АТО і мій максимум був — маскувальні сітки. (Подумайте про цих всіх людей, котрі плетуть. Постійно. В усі сезони. Прекрасні люди.) В 22-му фокус роботи був спрямований на інші речі, в основному такмед (більший відсоток) і обладнання + спорядження.

Коли хуярять твій дім, то якось тупо нічого з тим не робити, бо це теж вибір — звалити від реальності собі в мушельку, і дивитися, як інші роблять роботу, ну і коментувати з ліжка, молодець хтось чи хуйова людина. Якщо у вас було/є питання до себе «чи я відповідаю за те, що відбувається в країні?», «чи я можу вплинути/впливаю на події?», то відповідь «так». В залежності від того, який вибір в цій війні ви зробили, до такої групи осіб ви й належите — активне чи пасивне населення. Штука в тому, що перші працюють, забезпечують провізію, підтримують військо, шукають шляхи і способи підтримки війська або воюють, а другі розказують, як жити першим і як робити треба — піди, блядь, зроби.

Волонтерські стосунки для мене — як павутинка зв'язків людей, котрі за інших умов, мабуть, би й ніколи не зустрілися: люди з різними віруваннями, поглядами на життя, та й самі способи життя у кожного різні. І зазвичай ми тулимося до того, з ким знаходимо щось спільне, а в цьому випадку найбільше наше спільне — триматися одне за одного в боротьбі проти ворога. Уявіть ситуацію, коли ти можеш подзвонити до людини, шукаючи турнікети чи бронеплити, і тобі відповідають «так, звичайно, приїжджай», або коли ти разом з людиною шукаєш шляхи вирішення. Тут не мова про бартерні обміни чи бути комусь винним за допомогу, тут найвища цінність — життя тієї людини (чи людей), до кого вирушать ті самі турнікети чи бронеплити. Ця павутина зв'язків про єдність, про те, що люди займаються різними напрямками роботи для тих самих благих намірів. І так само ці люди часто стають одне для одного ближчими, дорожчими, бо ті часи, що ми проживаємо, вони важкі: випробовують на міцність і стійкість, а з іншого боку, відкривають ту сторону людської любови, яка така щемка і тепла — ту любов ясно видно у темні часи.

Що ж об'єднує цих всіх людей, котрі зібралися робити разом роботу? (Говоримо про волонтерський напрямок.)

Перше, спілкування і співпраця з військовими — цих розмов багато, зазвичай вони чіткі і короткі, а деколи розлогі і повні прожитого. Це дає розуміння потреб у війську, розуміння ситуації в межах кола військових, з якими спілкуєшся. Так само ти чітко бачиш, куди спрямована твоя робота. От ти зібрав гроші, купив за них необхідне (хай то будуть магазини) і ось ти їх передав. Натомість ти отримав звіт, що все доїхало, магазини роздали по підрозділу, і ті вже працюють.

Тут має місце історія про рації. Нам треба було купити рації, в яких я не розумію нічого (ну, тоді не розуміла). І от стоїть завдання — треба їх знайти.

- Скільки в мене часу, щоб розібратися?
- Поки їдемо.

*Це хвилин 20-30. І за цей час я відкриваю дядька-інтернета, шукаю інформацію про рації і частоти, вибираю ті, які працюють в полі, і машина доїжджає до пункту призначення.

- Шо прочитала?
- Шо рації є отакі і такі.
- Файно.

Дуже важливе в цій історії:

- перше, ти маєш розуміти, що ти купляєш — не розбираєшся в питанні, то починай розбиратися;
- друге, ти не вгадуєш, що треба купити, ти йдеш до військових і питаєш, яке їм треба.

Додаток до історії: я дуже багато чого робила вперше з 2022-го, як і багато-хто, все відбувалося дуже швидко, то й вчитися треба було ще швидше.

Історія про турнікети, яка теж має мати тут місце і продовжує думку «ви повинні розбиратися в тому, що купляєте».

Це десь червень-липень 2022-го. Ми з дівчатами активно пишемо про такмед: який купляти/не купляти, в чім різниця. І стижаємося з історією, коли кажуть, що «САТ коштує дорого і не треба переплачувати, бо я бачив в інтернеті дешевше». «Та йди нахуй», — такою могла би бути відповідь. Але ти починаєш бодатися за те, що репліки не працюють, ти пояснюєш різницю між реплікою та оригіналом і що 1800 грн — не дорожче за життя людини. Боже блядь, як ви заїбали.

Так от, на фоні того піднятого скандалю вилізла історія про особу, котра передала репліки турнікетів САТ безпосередньо військовим. І ті репліки коштували людині життя, а медик, який прийшов витягувати пораненого, вже нічого не зміг зробити, бо той стік. А ця пізда сказала: «та я ж не знала, що я купляю».

На жаль, описана вище історія непоодинокa. Є ще одна. Теж медик витягував пораненого, і за правилами ти надаєш допомогу з аптечки пораненого. Так от, він йому ставить один турнікет —

рветься, бере другий, ставить — теж рветься. Це те гівно, що було в аптечці. Витягує зі свого рюкзака оригінальні турнікети САТ, робить необхідні наступні маніпуляції — пораненого забирають на евак.

Через неякісні засоби тактичної медицини було втрачено дорогоцінний час, бо увесь цей період, поки репліки рвалися, в бійця кровоточили рани, кров то зупинили (бо є тиск), то вона знов хуярить (бо стропа лопнула), що в результаті може дорого коштувати — наприклад, життя.

В цій ситуації, бійцю пощастило: його успішно довели на стаб — йому врятували кінцівки, і не відмовили нирки.

Як підсумок, я вважаю, ти маєш знати і розуміти, що ти купляєш і передаєш, бо з моменту як ти купив і передав — це твоя відповідальність, бо тобі довірилися і люди, котрі донатили на твою банку, і люди, яким ти передав майно.

Ліричний відступ: на той момент ми ще не працювали з SICH і я не знала, що є якісний вітчизняний виробник турнікетів — дякую вам, що ви є (ставлю серденько)).

Зважаючи, що зазвичай ти займаєшся забезпеченням своїх, або своїх своїх, то ці військові — це твої друзі, брати (чи сестри), і в першу чергу, вони для тебе люди. Люди, яких ти любиш і від яких тобі важливо отримувати «++» після коротких і довгих виходів.

Друге, спілкування волонтерів з волонтерами. Мої любі, якби можна було зробити фешн-вік на тему «дивися, що я своїм купив» або «як мене заїбав цей збір, але дивись, що ми купили», то всім не дотичним до зборів можна виходити в зал, брати попкорн і встигати займати місця, ну але ці місця займуть такі самі волонтери або військові, яким не байдуже, що і де можна купити на фронт. (Тут ми зачіпаємо тему, що цікаво тим, хто працює; тим, хто нічого не робить, не цікаво нічого. Отак-от.)

Третє, спілкування волонтерів з іншими цивільними людьми, котрі сприяють підтримці армії. Це те активне населення, люди, котрі донатять, поширюють збори, використовують свої вміння, навички для підтримки армії, підтримують тих самих волонтерів.

Ну і **четверте**, ох-велл, це спілкування з особами, котрі в рот їбали визнавати росію агресором, не розуміють, для чого формувати дивізії в полк, що таке НРК і чому дробовики зараз такі актуальні. Це людиська, котрі хочуть робити ніхуя, але їхня думка глибоковажлива і висловлюють вони її на просторах інтернетів із закритими (не завжди) акаунтами, де всю цю хуйню підтримують російські боти, і ми в результаті вигрібаємо черговий шквал ненависті до військових чи тих самих волонтерів, котрі тягнуть роботу.

Якщо говорити загалом і конкретно, то ми ділимо між собою хороше й погане, ми ділимося болями і втратами, так само ми ділимося радостями, великими і маленькими, ми тішимося, коли встиг накласти собі турнікет і успішно евакуювали, коли вдалося купити якісне спорядження, коли пишуть «я сиджу на сосні, ха-ха, відновлюємо зв'язок» або «вийду і напишу», і вони повертаються з виходу і пишуть, що все добре.

Ми говоримо про важке, ми говоримо про полон, про евакуації, які не вдалися, про погані китайські турнікети, які дали в аптечки військовим, і ті в критичний момент порвалися, і людина стекла кров'ю. Ми говоримо про загиблих, котрих не змогли забрати з поля бою, тіла яких, сподіваємося, повернуть, і тоді зможемо поховати вдома.

Найважливіше, що, окрім розмов, ми робимо роботу. Якщо вам не байдуже на полонених, то ваше (цивільних людей) місце на акціях підтримки полонених, бо це не справа самих родичів і сімей, а справа кожного цивільного. Бо поки ми ходим на роботу і живем життя, з наших полонених військових їхнє життя випаляють і вибивають. Те саме стосується забезпечення армії: завдання цивільних — бути активним населенням і підтримувати армію діями. А якщо вам на це все байдуже, то нашо ви читаєте цей текст? Але я сподіваюся, що ця книжка не попала в руки таким особам, бо тоді треба буде відмивати обгортку і провітрювати книжку хоча б кілька днів. Фу.

Ну і я би накинула пару веселих історій, бо окрім бід, сліз і антидепресантів, в нас таки є доста веселого. Наприклад, як мене вітали на день народження букетом з турнікетів (такий дорогий подарунок), або як моя люба вітала мене зі своїми артилерістами залпами по росіянах — хєхє.

Окреме місце хорошого займає UA Comix — люди і простір, до яких я прийшла і до яких доєдналася. Якби вам колись доводилося заходити до нас, або ви бачили рожевенькі шеврони «їбися сам», чи слідкуєте за проектами, які робимо, то, значить, воно все недарма. Я собі вибрала сім'ю з лого козачка, і мені подобається з ними і мальописи робити, і військо підтримувати.

| ОРГАНІЗАТОРИ

KFUM
KFUK

CISU CIVILSAMFUND
I UDVIKLING

| ВИДАВНИЦТВО

| СТУДІЯ ЗВУКОЗАПИСУ

79014 RECORDS

| НАС ПІДТРИМУЮТЬ

CULTURAL
STRATEGY
INSTITUTE

Львівський центр
надання послуг
учасникам бойових дій

| ОРГАНІЗАЦІЇ

Діалог
мистецька рада

| ІНФОРМАЦІЙНІ ПАРТНЕРИ

ЛОКАЛЬНА
ІСТОРІЯ

ЕСПРЕСО

Львівська
Пошта

ПЕРШИЙ
ЗАХІДНИЙ

сенс*р

дивись

Audiostories
Production

Львівська
міська
рада

Збірку волонтерських новел Ви також можете послухати в аудіоформаті:

Автори новел	Новели	Актори озвучення
Максим Будзан	«Траєкторії війни»	Олександр Лозинський
Анна Вдовиковська	«Як я зустріла вашого діда»	Іванка Камецька
Марія Кісіль	«Міста»	Христина Мосесова
Софія Козлова	«Чому на вантажних відділеннях взимку так багато шин?»	Тетяна Левчук
Христина Коропецька	«Великі і маленькі відповідальності»	Вольха Шаккарська
Саша Луцак	«Дорогами Стамбула»	Марта-Марія Плечій
Антоніна Новікова	«Ніч на складі»	Олюня Федина
Анастасія Плоха	«Обійми»	Поліна Іксанова
Наталія Присяжнюк	«Поруч»	Мар'яна Сіра
Володимир Притула	«Шістнадцять годин до себе»	Павло Маречко